

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2019

Barbora Dvořáčková

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Parky, zahrady a zeleň města Québec

Parks, gardens and green spaces of Québec City

Barbora Dvořáčková

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Jančík
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Francouzský jazyk – Základy společenských věd

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Parky, zahrady a zeleň města Québec* vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. dubna 2019

.....

Barbora Dvořáčková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Jiřímu Jančíkovi za vedení bakalářské práce, ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi během zpracování poskytnul.

Dále bych chtěla poděkovat mým blízkým, kteří mě během celého studia podporovali.

ANOTACE

Klíčová slova: parky, zahrady, zeleň, urbanismus, Québec, Kanada

Bakalářská práce se zabývá analýzou zeleně města Québec. Hlavní cíl práce je popsat systém městské zeleně a nastínit čtenáři její nezbytné zastoupení ve městě. Jsou také uvedeny vybrané formy této zeleně, které budou následně rozebírány podle několika kritérií. Práce tedy nejprve seznamuje čtenáře s pojmem urbanismu, představuje jeho definice a vytváří povědomí o základním dělení zeleně, které lze aplikovat i na ostatní parky, zahrady a zeleň po celém světě. Druhá část práce je věnována analýze konkrétních zelených zón města Québec, ilustruje jednotlivé prvky, které lze v parku najít nebo které jsou parkem poskytovány. Čtenář získá ucelený přehled o vybraných lokalitách, které jsou v práci představeny.

ANNOTATION

Keywords: parks, gardens, green spaces, urbanism, Québec City, Canada

The bachelor thesis deals with the analysis of the green spaces in Québec City. The main goal of the thesis is to describe the urban green space system and to outline to the reader its necessary representation in the city. There are also introduced selected forms of the green space, which will be subsequently analyzed according to several criteria. At the beginning the thesis introduces the reader to the concept of urbanism, presents its definitions and creates awareness of the basic division of the green space, which can be applied to other parks, gardens and green space. The second part of the thesis deals with the analysis of specific green zones of the city of Québec, illustrates the individual components that can be found in the park or which are provided by the park. The reader gets a comprehensive overview of selected localities that are presented in the thesis.

Obsah

Úvod	9
1 Urbanismus obecně	11
1.1 Koncentrování obyvatelstva	11
1.2 Podmínky soužití obyvatel v jednom místě	12
1.3 Funkce veřejné zeleně	12
2 Relaxační a rekreační zóny	14
2.1 Typologie zahrad a parků ve městech	14
2.1.1 Botanicko-architektonická typologie	14
2.1.1.1 Spádový park bloku	15
2.1.1.2 Školní park	15
2.1.1.3 Spádový park zóny a čtvrti	16
2.1.1.4 Městský park	16
2.1.1.5 Regionální park	17
2.1.1.6 Národní park	17
2.1.2 Typologie botanická	17
2.1.2.1 Francouzský park	17
2.1.2.2 Anglický park	18
2.1.3 Společné zahrady	19
2.1.3.1 Komunitní zahrada	20
2.1.3.2 Kolektivní zahrada	20
2.1.3.3 Truhlíkové zahrady	20
2.2 Zelené zóny	22
2.2.1 Definice městské zeleně	22
2.2.2 Definice městské zahrady	23
2.2.3 Definice městského parku	23
3 Případová studie města Québec	25
3.1 Vývoj parků a městské zeleně	30
3.1.1 Městská zeleň v 19. století a její proměna	31
3.1.2 Období velkých parků ve druhé polovině 19. století	31
3.1.3 Proměny parků v letech 1900-1930	32
3.1.4 Vývoj a přeměna parků od roku 1930	32
3.1.5 Městské parky a zeleň 21. století	33
3.2 Commission de la capitale nationale du Québec	33
3.3 Association des Responsables d'Espaces Verts du Québec	34
4 Stručný popis a historie nejvýznamnějších parků Québecu	36
4.1 Domaine de Maizerets	36

4.2	Parc de l'Amérique-Latine	37
4.3	Place de l'Assemblée-Nationale	37
4.4	Parc de la Francophonie	37
4.5	Parc des Champs-de-Bataille	38
4.6	Parc du Bois-de-Coulonge	40
4.7	Promenade Samuel-De Champlain	41
5	Funkční složky parku	43
5.1	Sochařství	43
5.2	L'Art Contemporain	45
5.3	Vodní dekorace	46
5.4	Fauna a flora parků a zahrad	49
6	Užívání parku	52
6.1	Přístup zvířat	52
6.2	Specifika parků pro psy	52
6.3	Volný čas v parku	54
6.4	Povolené a nepovolené aktivity	57
6.5	Provozní doba veřejných prostorů	58
7	Projekty budoucích zelených zón Québecu a jejich realizace	59
	Závěr	60
	Résumé	62
	Zdroje	65
	Tištěné zdroje	65
	Elektronické zdroje	66
	Zdroje obrázků	69
	Přílohy	70
	Seznam obrázků	77

Úvod

Québec, hlavní město kanadské provincie Québec, je bezpochyby jedním z nejznámějších měst na celém světě. Ročně ho navštíví statisíce turistů, a to nejen kvůli památkám či místní kultuře. Město Québec je totiž velmi atraktivní i v ohledu urbánní infrastruktury. Aby poskytlo co nejlepší životní podmínky svým obyvatelům, snaží se pro ně tvořit vhodné prostředí. Tím může být například budování městské zeleně. Právě tímto aspektem se bude zabývat tato bakalářská práce.

Pod názvem „Parky Québecu“ si jistě každý představí parky národní, které jsou dominantou celého kanadského území. Tato práce ale bude zkoumat quebecké parky a zeleň vytvořené správou města. Takových zelených zón je v Québecu celá řada, zde ale uvedeme ty nejvýznamnější, a to z hlediska historického, architektonického či uměleckého.

Pro lepší představu o městě je vhodné uvést několik základních informací. Město Québec, jehož rozloha činí 484, 1 km², leží na jihovýchodě provincie. Protíná ho řeka svatého Vavřince, která se v místě, kde stojí město, razantně zužuje. Existuje teorie, že právě z tohoto důvodu město dostalo název Québec – v jazyce starého indiánského kmenu, jenž území nynějšího Québecu obýval, totiž slovo *Kebek* znamená „zúžený“.

Québec je složen z 6 městských obvodů, tzv. *arrondissements*. Těmi jsou Beauport, Charlesbourg, La Cité-Limoilou, La Haute-Saint-Charles, Les Rivières a Sainte-Foy – Sillery – Cap-Rouge. Městské parky a zeleň bychom mohli najít prakticky všude, neboť město je zelenými prostory doslova protkáno. Lze zde najít i mnoho parků a zahrad, které jsou místními obyvateli hojně využívané a navštěvované, slouží jim převážně k odpočinku a trávení volného času. Cílem práce bude především vytvořit povědomí o systému městské veřejné zeleně města a detailně seznámit čtenáře s vybranými parky Québecu.

První část práce uvede základní informace o městě Québec, zanalyzuje koncentraci obyvatel v jednotlivých městských obvodech a zaměří se na všeobecné pojetí urbanismu. Bude se věnovat definicím městské zeleně a shrne její základní typologie, podle kterých se jednotlivé útvary klasifikují.

Druhá část bude o něco obsáhlejší, neboť jejím obsahem bude především rozbor konkrétních zelených prostranství Québecu. Práce se zaměří i na správní složky, které jsou

zodpovědné za řízení těchto zón (např. tvorbu či úpravu parků). Dále představí vybrané parky a ve zkratce popíše jejich strukturu a historický vývoj. Zmíní funkční složky parku, tedy architektonicko-technickou a okrasnou tvorbu, se kterou se může návštěvník v těchto areálech setkat, a také tamější rostlinnou i živočišnou složku. Ke konci této části bude uvedena využitelnost analyzovaných parků, tedy zdali je přístup zvířat v parcích akceptovatelný nebo zda je park přizpůsoben volnočasovým aktivitám, popřípadě do jaké míry jim je přizpůsoben. Rovněž seznámí čtenáře s povolenými i nepovolenými aktivitami, které by měly být na konkrétních místech města Québec dodržovány a také vysvětlí systém otevírací doby veřejných prostorů a porovná je s otevírací dobou českých parků.

Práce bude vycházet z kanadských i českých pramenů. První část práce bude mít za úkol seznámit čtenáře s pojmem urbanismu. Bude tedy důležité uvést konkrétní přesné definice, které budou nejlépe vysvětleny pomocí českých zdrojů. Druhá část se ale bude zabývat rozbory quebeckých parků, proto bude vycházet především z francouzských a kanadských zdrojů, tedy odborné literatury a oficiálních webových stránek města.

1 Urbanismus obecně

Urbanismus je klíčový pojem pro celou tuto práci, jelikož právě tento obor je zodpovědný za veškeré plánování, budování či upravování městské veřejné zeleně. Urbanismus se totiž zabývá vytvářením a následným upravováním veřejných prostorů. Pro úplné pochopení pojmu je ovšem nutné uvést jeho přesnou definici. Co znamená urbanismus je tedy vysvětleno v následujícím odstavci. Pro to, aby byl tento termín vysvětlen co možná nejpřesněji, byla definice čerpána z webové stránky Českého Vysokého Učení Technického, konkrétně z Katedry urbanismu a územního plánování.

„Urbanismus je nauka o stavbě lidských sídel. Vědní obor a současně praktická činnost, které mají úzké vazby k oboru architektury, ze kterého se urbanismus rozvinul a specifikoval k praktické územně plánovací činnosti - územnímu plánování. Jako vědní obor urbanismus zkoumá teoretické i praktické problémy tvorby a přetváření osídlení, sídelních útvarů a jejich struktur, odhaluje tendence a zákonitosti jejich vývoje a formuluje zásady pro jejich řešení; při tom vychází z obecných zákonitostí rozvoje společnosti a její ekonomiky v konkrétních podmínkách.“¹

Dozvěděli jsme se tedy, že pojem urbanismus je opravdu velmi rozsáhlý. Je v něm obsaženo umění a tvorba města a je úzce spojen s architekturou. Dále také čerpá z poznatků a jednotlivých analýz sociologie a demografie, neboť snahou urbanismu je rozvíjet co nejvhodnější prostředí pro obyvatele města. Tento aspekt se také odvíjí od míry koncentrace obyvatel daného města, což bude uvedeno v následující kapitole, pojednávající o koncentraci obyvatel města.

1.1 Koncentrování obyvatelstva

S příchodem moderní doby se stále více obyvatel stěhuje z venkova na předměstí či přímo do center měst. Většinou je k tomu žene touha po lepších životních podmínkách, jako je například nabídka lepšího povolání či snazší dopravní dostupnost. Tímto se ale lidé vzdalují přírodě. Někteří tento fakt snášejí lépe, nicméně pro jiné odchod z klidné zóny může být až frustrující, jelikož prostředí přírodní nahradili za prostředí městské, tedy betonové. Příchod obyvatel do center měst znamenal také nárůst zastavěné plochy, proto bylo město nuceno stavět budovy výškové, které by zabíraly co nejmenší území.

¹Urbanismus. *Katedra urbanismu a územního plánování* [online]. Praha, c2011 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <http://www.uzemi.eu/pojmy/urbanismus>

Bylo tedy uvedeno, že koncentrace obyvatel je ve městech mnohonásobně vyšší, než na vesnicích a odlehlých obytných zónách. Následkem zmenšení zelených zón se ve městech začaly tvořit tzv. tepelné ostrůvky. Tyto ostrůvky by se daly přirovnat k místům, ve kterých je značný teplotní rozdíl, srovnali-bychom ho s teplotou méně zastavěných ploch. Tímto se dostáváme k jednomu z důvodů, proč město v takovýchto oblastech věnuje zvýšenou pozornost vysazování stromů a keřů. Nárůst populace ve městě měl ale další negativní následky, například snížení kvality ovzduší a vody a také zmenšení biodiverzity. Z těchto důvodů se město snaží kompenzovat absenci přírody tím, že vybuduje zelené zóny. Tomu se bude věnovat následující podkapitola, jež se zaměří na podmínky soužití obyvatel v zastavěných oblastech města.

1.2 Podmínky soužití obyvatel v jednom místě

Vysvětlili jsme několik důsledků stěhování obyvatel do center měst. Lze říci, že tyto důsledky jsou spíše negativní povahy, a proto musí město učinit určité kroky, aby snížilo jejich dopady. Již v předešlé podkapitole jsme nastínili, že se jedná o vysazování městské zeleně v místech, kde je vyšší koncentrace obyvatel. Město tak činí především kvůli klimatickému komfortu, který na různých místech městských oblastí může chybět. Takovými oblastmi mohou být kupříkladu velké, široké ulice, komerční čtvrti či sídlištní útvary v obytných zónách. Městská správa v těchto koncentrovaných částech buduje různé formy zeleně. Například v obytné zóně lze najít různá hřiště, sportovní areály a další plochy, které mají za úkol kompenzovat obyvatelům vzdálení od přírodního zázemí. Jako příklad této snahy vyvážení vyšší koncentrace obyvatel uvedme celosvětově známý park, nacházející se v centru New Yorku – Central Park. Zelené zóny zastávají určité funkce, které jsou pro život ve městě velmi důležité. Některé již byly krátce uvedeny v této kapitole, nicméně dopodrobna se jim bude věnovat další kapitola.

1.3 Funkce veřejné zeleně

Veřejná městská zeleň hraje velkou roli v městské infrastruktuře. Plní hned několik důležitých funkcí, bez kterých by město ztratilo mnoho ze svých kvalit. Uvedeme zde dvě nejdůležitější skupiny funkcí, které poskytují určitý užitek, prospěch, který je nám skrze městskou zeleň poskytován. Jedná se o funkce sociální a ekologické.

Do sociální funkce lze zařadit nám jakožto obyvatelům asi nejznámější funkce, tedy estetickou, relaxační a případně i psychologickou. Estetickou funkcí se rozumí taková úprava a stylizace terénu, jež má docílit toho, aby byl co nejpříjemněji a nejúhledněji uspořádán. Je důležité, aby byl park vhodně upraven a taktéž vybaven vhodným výběrem rostlin, tedy stromů, keřů a květin. Relaxační funkce umožňuje návštěvníkům zeleně oprostít se od ruchu velkoměsta

a utéct tak od stresových situací, které člověku často město přináší. Dále bychom mohli započíst funkci psychologickou, neboť i malý kousek přírody může člověka uvolnit a uklidnit.

Ekologická funkce je rovněž důležitá. Vegetační složky parku totiž výrazně přispívají ke zlepšení životního prostředí. Napomáhají tomu například produkcí kyslíku a přetvářením oxidu uhličitého. Z hlediska ekologické funkce nesmíme opomenout ani na snížení hluku města a případně snížení vysoké teploty, jelikož dřevnaté porosty dokážou zredukovat teplotu dokonce o několik stupňů celsia.

Ve zkratce, městská vegetace je člověku velmi prospěšná. Umožňuje kontakt člověku, který žije ve městě, s přírodou, což přispívá jeho tělesnému i duševnímu zdraví. Lze tedy říct, že příroda ve městě má vliv na ochranu zdraví jedince, neboť čistí vzduch a má schopnost eliminovat různá onemocnění, ať už jsou fyzického či psychického původu.

V této kapitole byl na úvod vysvětlen pojem urbanismu a zároveň byly přiblíženy základní důvody budování zeleně ve městech a jejich funkce. Nyní se práce bude zabývat bližší specifikací relaxačních a rekreačních zón a uvede typologie zahrad a parků.

2 Relaxační a rekreační zóny

Relaxační a rekreační zóny by neměly chybět v žádném městě. Pod pojmem těchto zón si lze představit plochy, které jsou upravené tak, aby mohly sloužit obyvatelům města při relaxaci a odpočinku. Tyto zóny mohou být sportovně rekreační nebo relaxačně klidové a jejich úprava by měla odpovídat úpravě parkové. Všechny relaxační a rekreační zóny mají být přístupné pro veřejnost.

Tyto prostory se liší svou využitelností, strukturou i umístěním. Některé jsou přizpůsobeny dětským aktivitám, u jiných hraje velkou roli okrasná funkce. Jsou také po městě systematicky rozmístěné. Většinou je najdeme v koncentrovaných částech města. Pro lepší orientaci v různých formách městské zeleně budou uvedeny dvě typologie, které řadí tyto útvary zeleně do konkrétních typů.

2.1 Typologie zahrad a parků ve městech

V rámci zkvalitnění životních podmínek a starosti o své občany vytváří městské orgány zelené zóny, které se mohou v různých aspektech od sebe lišit. Existuje hned několik typů městských parků, zahrad a zeleně, které se řadí do různých kategorií podle své funkce. Všechny tyto typy mají základní princip – jsou vytvořeny, aby sloužily potřebám obyvatel města. Budou uvedeny 2 typologie, první se bude zabývat botanicko-architektonickým rozdělením a druhá čistě botanickým. V botanicko-architektonické typologii shrneme 5 typů parků rozčleněných především podle jejich lokalizace a dostupnosti obyvatelům města, jako jsou spádový park bloku, školní park, spádový park zóny a čtvrti, městský park, regionální park a také národní park. Druhá typologie se bude zabývat strukturou parků a zahrad a jejich estetickou stránkou. Bude se tedy jednat o typologii botanickou, která klasifikuje tuto zeleň do 2 kategorií, tedy do francouzského a anglického stylu.

2.1.1 Botanicko-architektonická typologie

Jak již název napovídá, tato typologie se zaměřuje na botanicko-architektonický původ parků. Její specifikum je především vyhovět potřebám obyvatel konkrétního města. Pod tím si lze představit například vhodné rozmístění zelených zón podle hustoty osídlení určitých částí města nebo jejich vnitřní uspořádání, které by mělo být přizpůsobeno dětem i dospělým. Tato typologie je pro město velmi přínosná, neboť na jejím základě může městská správa sestavit síť parků tak, aby byly co nejlépe umístěné a přizpůsobené požadavkům rezidentů. Parky tak mohou být vybudovány na místech, které mají vysokou hustotu zalidnění či znečištěné prostředí, nebo aby fungovaly jako osvěžující oáza uprostřed mnohdy rozpáleného města.

V následujících řádcích uvedeme klasifikaci parků stanovenou organizací *L'Alliance québécoise du loisir public*.² Je ovšem důležité zmínit, že některé typy se mohou navzájem překrývat, proto nelze o této typologii mluvit jako o typologii stabilní.

2.1.1.1 Spádový park bloku

Spádový park bloku (*parc de voisinage*) slouží pro občany, kteří žijí nebo se pohybují v městských částech s vyšší hustotou zalidnění. Rozloha takových parků nebývá příliš velká, většinou se rozprostírají na ploše od 3 000 m² do 10 000 m², ovšem průměrně mívá výměru zhruba 5 000 m². Park by měl poskytovat vhodné prostředí pro malé děti, bývá tedy vybaven různými konstrukcemi určenými pro dětské vyžití. Není to ale příliš důležité kritérium tohoto parku, jeho primární funkce je odpočinková.

Tento park by měl splňovat několik kritérií, aby obyvatelům města sloužil co nejlépe. Je důležité, aby park nebyl rozdělen vodním tokem, železnicí, silnicí apod., protože právě toto mohou být nežádoucí prvky ohrožující snadnou dostupnost a bezpečný pobyt v parku. Tyto překážky lze eliminovat různými způsoby, ať už mostem, nadchodem/podchodem či tunelem. Zároveň by park měl být v dostupné vzdálenosti od místa, pro které byl vytvořen, tedy ve spádových oblastech. Těchto parků se v Québecu nachází mnoho, jako příklad lze uvést park, který leží mezi ulicemi Rue de la Salle a Rue de roi v městské části La Cité-Limoilou.

2.1.1.2 Školní park

Park tohoto typu je charakteristický svým umístěním. Bývá totiž v těsné blízkosti ke konkrétní školní instituci. V případech, kdy bezprostřední okolí školy není pro vybudování parku vhodné, může být ve vzdálenosti až do 1,5 kilometru, je tedy k němu možné dojít pěšky. Jeho rozloha činí maximálně 30 000 m², je tedy větší než spádový park bloku. Školní park poskytuje prostředí pro žáky konkrétní školy a lidem, kteří bydlí v dosažitelné vzdálenosti. Přístupnost některých školních parků může být omezena časovým rozsahem školní výuky.

Tento typ parku je určený hlavně pro děti, a to od nejnižšího věku až po preadolescenty, proto zde lze najít tomu přizpůsobené vybavení. Také je využíván k výuce dětí nebo k jejich odpočinku mezi jednotlivými hodinami. Školní park a spádový park bloku se mohou svými funkcemi překrývat, neboť park bloku může sloužit jako školní park a naopak.

² Typologie des parcs. *Guide sports loisirs* [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.guides-sports-loisirs.ca/projetespaces/typologie-des-parcs/>

Jako příklad školního parku v Québecu lze uvést park, jenž je nyní budován v části La Cité-Limoilou, konkrétně u základní školy Saint-Jean-Baptiste. Podle odhadů bude zhotoven do roku 2020. V tomto parku bude vybudováno hřiště pro míčové hry, přidají se klouzačky, hrazdy či umělé lezecké stěny. Zajímavostí je i venkovní amfiteátr, který bude sloužit jako venkovní třída.

2.1.1.3 Spádový park zóny a čtvrti

Tento typ parku je umístěn tak, aby byl k dispozici residentům určité městské čtvrti. Většinou se rozkládá na 1 500 m² a stejně jako parky předešlé, tak i tento by měl splňovat kritérium dosažitelné vzdálenosti od místa bydliště rezidentů daného bloku, pro který byl park vybudován. Liší se pestrostí svého vybavení, na rozdíl od předešlých typů je téměř vždy doplněn o nějaký volnočasový či sportovní prvek, kupříkladu ve formě různých trenažérů, hrazd apod. Návštěvník zde tedy může volně praktikovat sport a také se rekreovat. Neznamená to ovšem, že park není určený pro mladší věkové kategorie. Úprava parku je rovněž odlišná, neboť jeho povrch může být zalesněn. Spádový park zóny a čtvrti se v Québecu nalézají například v části Sainte-Foy – Sillery – Cap-Rouge. Tento park (s názvem Saint-Louis-de-France) obsahuje jak hřiště pro děti s různými klouzačkami, hrazdami či houpačkami, tak i tenisové hřiště pro dospělé.

2.1.1.4 Městský park

Městský park bude asi nejčastěji zmiňovaný pojem v celé práci, proto by bylo vhodné uvést jeho přesnou definici. Podrobnostem se ale bude věnovat kapitola o zelených zónách. Pro představu ale ve stručnosti popíšeme základní charakteristiku městského parku.

Městský park bývá svou rozlohou větší než parky předchozí, může být totiž větší než 50 000 m². Díky větší rozlehlosti je mnohdy jeho povrch i zalesněn. Na tomto území by neměly chybět různé zóny, kde by si mohly hrát děti (opět od nejnižšího věku po dorost), ovšem mělo by vyhovovat i požadavkům dospělých. Co se týče lokalizace městského parku, tak je pro něj, stejně jako pro ostatní zeleně, důležitá snadná dostupnost.

Tyto typy parků jsou pro tuto práci nejzajímavější, jelikož se jedná přímo o parky umístěné v městské infrastruktuře. Tímto tato typologie ale nekončí, jsou v ní zahrnuty ještě následující dva typy parků. U těch ovšem uvedeme už definici kratší, neboť se tohoto tématu netýkají už v takové míře jako typy předchozí. Městských parků v Québecu je celá řada a lze je najít v každém městském obvodu. Může se jednat o park Parc du Bois-de-Coulonge, park Parc des Champs-de-Bataille nebo domaine de Maizerets.

2.1.1.5 Regionální park

Park regionálního typu může být umístěn na veřejných, ale i soukromých místech. Tyto útvary by měly být přístupné rekreačnímu a sportovnímu využití v přírodě. Rozloha regionálního parku bývá o mnoho větší, než v parcích předešlých. Nalézají se po celém regionu, jako příklad lze uvést regionální park s názvem Parc régional du Massif du Sud, který leží východně od města Québec. Od samotného města není daleko, zhruba 60 kilometrů vzdušnou čarou.

2.1.1.6 Národní park

Národní park je zcela odlišný od předešlých případů. Zde je kladen největší důraz na zachování přírodního ekosystému. Parky tohoto typu většinou mají určitá pravidla, která by měla být návštěvníky dodržována a respektována. Tyto pravidla by měla omezit nežádoucí lidské aktivity, jejichž důsledek by mohl znehodnotit přirozenou faunu a floru a jejich vývoj.

Národních parků je v tomto regionu opravdu velké množství. Park tohoto typu leží dokonce nedaleko města Québec, vzdálenost mezi městem a národním parkem de la Jacques-Cartier činí vzdušnou čarou necelých 40 kilometrů.

V předešlých odstavcích bylo vyjmenováno a popsáno 6 kategorií, které spadají do botanicko-architektonické typologie veřejné zeleně. Mnohé zahrady a parky se ale liší i svou vnitřní strukturou ve smyslu uspořádání a terénních úprav. Právě tyto aspekty zkoumá a definuje typologie botanická, kterou uvedeme v následující kapitole.

2.1.2 Typologie botanická

Tato typologie řadí parky do dvou typů. Nejprve bude popsán park francouzského typu a jeho hlavní znaky. Při popisu a specifikaci druhého typu parku, tedy parku anglického, zjistíme, že mezi těmito dvěma kategoriemi lze spatřit obrovské rozdíly.

2.1.2.1 Francouzský park

Tento typ zahradní architektury pochází z 16. století a vznikl v Itálii. Do Francie se dostal o několik let později. Tyto parky jsou známé svým smyslem pro symetrické uspořádání a upravené geometrické tvary rostlin. Jejich struktura bývá velmi striktní, neboť květinové obrazce by měly mít opravdu přesný geometrický tvar. Parky někdy mohou působit uměle. Ačkoli pro někoho tento fakt může působit negativně, zahrady francouzského typu mají být ukázkou lidské nadvlády nad přírodou. Lze tedy tento styl pojmout jako ukázkou zkrocení přírody člověkem. Z tohoto popisu vyplývá, že parky budou velmi upravené a tedy i pravidelné. Proto jsou označovány jako pravidelné neboli *réguliers*.

Park se dělí na větší a menší plochy. Větší plochy mají působit přehledně a nebývají na nich vysázené velké dřeviny nebo rostliny. Naopak, upřednostňují se nízké porosty a květinové záhony. Oproti tomu nízké plochy zastávají funkci privátní, poskytují návštěvníkům intimní prostor. Jsou ohrazeny vyššími porosty, které dosahují až 4 metry do výšky. Tyto plochy také měly svou okrasnou funkci, neboť bývají vybaveny nějakou dekorací, např. fontánou nebo nějakou zajímavou sochou.

Park je protínán několika cestami, kterým ovšem také nechybí určitý systém. Většinou se skládají z větších cest, které se dále větví další menší cesty a cestičky. Hlavní cestu najdeme nejčastěji v samém středu parku. V zahradách se často nacházejí vodní plochy či dekorace, díky kterým je prostor tzv. oživen a působí velkolepěji. Voda zde má svou symboliku, např. vodní plochy či malá jezírka mohou fungovat jako zrcadla. Kromě zahrady Johanky z Arku, která je ovšem kombinací stylu francouzského a anglického, v Québecu příliš francouzských typů zahrad nenajdeme. Zdejší architektura se spíše zaměřuje na styl druhý, a to anglický.

2.1.2.2 Anglický park

Ve francouzském jazyce se jim říká také *Jardin à l'anglaise* nebo *Jardin paysager*. Ve srovnání s francouzským typem zahradní architektury působí méně uměle a je kladen větší důraz na samotnou přírodu, u které je oceňována její přirozená krása. Vznik je datován do 18. století a koncept tohoto parku byl vytvořen v Anglii. Právě tento styl zahradního uspořádání je v Québecu rozšířenější než styl francouzský.

Anglický park by měl splňovat několik kritérií. Měl by uvolnit místo přírodě ve smyslu její tvořivosti a větší důraz by měl být kladen na divoký styl, nikoli tolik formální, jako tomu je u parků francouzských. Další kritérium zahrnuje symetrii. To znamená netvořit čtvercové, přesně střížené záhony a jiné plochy. Samozřejmě záhony a aleje však nesmí být přerostlé a neupravené. Dále by parku neměl chybět přesný řád. Na rozdíl od francouzského stylu, anglický park by se měl nést v duchu, že příroda převládá nad člověkem, nikoli naopak. Tomuto slohu tedy dominuje nepravidelnost, proto zahrady tohoto typu jsou označovány jako *irréguliers*.

Zahrada je tvořena rozsáhlými zatravněnými plochami, na kterých jsou shluky nepravidelně rozptýlených stromů. Park může mít i zvlněný terén, díky kterému je vzhled divočejší. Oproti tomu rovné plochy působí fádne. Stejně jako u francouzské zahrady, i zde je terén protkaný cestami. Ty jsou charakteristické svou nepravidelností, jsou dokonce tvarovány tak, ale provedly návštěvníka pokud možno co největší oklikou celého parku.

V parku také nesmí chybět zavodněné plochy. Aby byl zachován přírodní ráz krajiny, jsou upřednostňovány velké vodní nádrže, ze kterých dokonce mohou vést různé říčky. Řeky jsou navrženy tak, aby tvořily meandry.

Po rozsáhlých travnatých plochách jsou stromy rozmístěny jednotlivě anebo ve skupinách. Stromy, jež stojí osamoceně, většinou mají svou specifickou vlastnost. To je důvod jejich osamocení, jelikož mají přilákat pozornost svým zevnějškem. Anglický park netvoří jen trávník a stromy, nýbrž také nižší menší porosty a houštiny.

Představili jsme tedy obě typologie parků. Tyto typy zeleně ale nejsou jediné, které se mohou ve městě nacházet. Přestože centra měst sice disponují výbornou dopravní dostupností a celkově vyšším komfortem v oblasti služeb, chybí zde dostatek prostoru pro soukromé zahrady, které mohou obyvatelům města chybět. Proto jim jsou poskytovány tzv. společné zahrady.

2.1.3 Společné zahrady

Své místo v městské veřejné zeleni mají také zahrady užitkové. Takové zahrady poskytují půdu, kterou je možné obdělávat, a to hlavně za účelem vysazování rostlin určených k domácímu užítu. Tento typ zahrad se v Québecu vyskytuje rovněž, město je prezentuje jako tzv. *jardins partagés* neboli společné zahrady.

Stejně jako v České republice, tak i v Kanadě, potažmo v Québecu existují tzv. komunitní zahrady. Tyto zahrady začaly vznikat na konci 19. století, kdy město chtělo svým chudým občanům „propůjčit“ půdu, aby si zde mohli zasázet své vlastní plodiny. Mnoho obyvatel totiž trápil nedostatečný prostor a absence vlastního pozemku, kde by mohli podobné aktivity provozovat. Sdílené zahrady vznikají nejčastěji na opuštěných pozemcích (okraje měst, parků, mezi obydlenými bloky apod.) které se nejprve zkulturní a poté se rozdělí na několik dílů. Jednotlivé díly si mohou občané pronajmout a pěstovat zde různé plodiny. O svou zahrádku se stará každý sám, ovšem různé zahradnické náčiní a přístup k vodě mají nájemníci společné. Projekt je řízen skupinou dobrovolníků, kteří se zároveň starají o přidělování půdy novým nájemníkům. Obzvláště v zalidněných městech je tato činnost velmi oblíbená, případný žadatel o komunitní zahradu často musí vyčkat na čekací listině. Na některých zahradách je dokonce možné poradit se se specializovaným zahrádkářem.

Komunitní zahrady se dělí do dalších podkategorií, kdy každá se liší svým způsobem užití. Všechny tyto společné zahrady se označují jako *jardins partagés* neboli sdílené zahrady. Existují 3 typy těchto zahrad – komunitní zahrady, kolektivní zahrady a truhlíkové zahrady (*jardins en bacs*).

2.1.3.1 Komunitní zahrada

Tato zahrada je rozdělená na několik částí. Jednotlivé části jsou nazývány jako *jardinets*. Zde platí, že jedinec (případně skupina) si mohou pronajmout určitou část pozemku a poté za ni pravidelně platit. Obecně platí, že nájemník musí respektovat určitá pravidla. Nesmí například sázet škodlivé rostliny, pracovat s toxickými či jinak chemicky škodlivými látkami, či by se neměl po území pohybovat se psem.

Tento typ zahrady lze najít v Québecu v La Cité-Limoilou, konkrétně ve čtvrti Saint-Sauver. Jmenuje se *Jardin communautaire Sacré-Cœur* a je rozdělena na 165 částí a 6 z nich je dokonce přizpůsobeno osobám se zhoršenou pohyblivostí. Zahrada funguje od roku 2014.

2.1.3.2 Kolektivní zahrada

Trochu odlišný typ komunitní zahrady, nicméně mnohdy můžou působit podobným dojmem, jako zahrada komunitní. Opět se totiž jedná o část pozemku, který je obděláván skupinou nájemníků. Není to ale jeden velký pozemek, který je rozdělen na několik částí a každá část je pronajata někomu jinému, kolektivní zahrada na rozdíl od komunitní není dělená, nýbrž pospolitá. Skupina, které je zahrada svěřená do péče, se stará o sázení a o údržbu společně. O sklizeň se potom společně dělí.

Kolektivních zahrad v Québecu není mnoho, avšak zmínit lze například pozemek *Au jardin des Iris de Val Bélair*, který se nachází v městské části La Haute-Saint-Charles. Tato kolektivní zahrada funguje již od roku 2003.³

2.1.3.3 Truhlíkové zahrady

Typ městského společného zahradničení, který je odlišný od předešlých typů zahrad. Nejedná se zde o zahradničení v záhonech, nýbrž veškerá sadba se sází do truhlíků a květináčů. Pěstovat je zde možno ovoce, zeleninu a rostliny.

Truhlíkové zahrady lze najít hned na několika místech Québecu, například u divadla Grand Théâtre du Québec nedaleko parku Champs-de-Bataille. Zahrada je umístěna na vnitřní

³ Tato informace byla sdělena prostřednictvím facebookové stránky *Au jardin des Iris de Val Bélair*.

terase divadla. V truhlících a květináčích roste ovoce, zelenina a různé bylinky, dohromady je zde až 80 druhů rostlin. Plodiny jsou určeny rodinám v nouzi.

Zahrada, kde se rostliny pěstují v květináčích, se nalézá i před sídlem Národního shromáždění (l'Assemblée Nationale), a funguje zde už od roku 2013. Tato zahrada může být navštěvována kdykoli během sezóny a je určena pro občany města. Je zde pěstováno až 130 druhů rostlin, tedy o mnoho více, než u Grand Théâtre du Québec.

Z těchto tří typů společných zahrad je nejvíc zahrad komunitních. V Québecu se sdílené zahrady vyskytují v každé městské části, největší množství jich ovšem najdeme v La Cité-Limoilou.

Tato kapitola shrnula obě typologie parků, tedy botanicko-architektonickou a botanickou. Byly popsány jednotlivé typy veřejné zeleně, se kterými se lze setkat ve městě, v některých případech ale i mimo město (regionální či národní park). Kapitola následující se ale bude věnovat konkrétním typům městské zeleně a jejich definicím. Budou tedy představeny tzv. zelené zóny neboli městské zeleně, dále městský park a městská zahrada.

2.2 Zelené zóny

Veřejná zeleň ve městech tvoří důležitý prvek urbánní struktury. Jako městskou zeleň chápeme prostor, který je osázen určitou zelení. Zelení rozumíme rostliny, které mají většinou okrasný charakter, tedy stromy, keře, květiny a travník. Zahradní architekt Ivar Otruba uvádí (2002, s.40) že samotnou zeleň lze chápat jako plochu, jejíž součástí je určitá rostlinná vegetace a je obohacena o různé architektonické či stavebně-technické prvky. Takové místo je určeno především k odpočinku, aktivnímu i pasivnímu, návštěvník zde může relaxovat a uvolnit se od každodenního shonu velkoměsta. Tyto areály lze chápat jako tzv. městské oázy zeleně. Jak jsme již zmínili, městské vegetace poskytují jakýsi únik k přírodě. Pro lepší představu o tom, co zelení zóny mohou představovat, budou uvedeny jednotlivé definice, a to sice definice městské zeleně, městské zahrady a městského parku.

2.2.1 Definice městské zeleně

Vysvětlili jsme tedy, co znamená pojem zelených zón ve městech. Pro bližší pochopení tohoto termínu uvedeme definici, která tuto plochu popisuje konkrétněji, a umožní tak lepší porozumění podstaty termínu.

„Městskou zelení je soubor vegetačních (rostlinných) prvků (tj. stromy, keře, travníky, květinové záhony, přírodní biotopy atd.), neživých přírodních prvků (tj. voda, vodní plochy a přírodní útvary jako např. skály, skalní výstupy, rokle, strže, terénní modelace atd.), neživých umělých prvků (tj. stavební prvky a umělecká díla, cesty, chodníky, komunikace, odpočívadla, schodiště, terasy, mosty a mostky, opěrné zdi, pomníky, památníky, sochy a plastiky atd.), a vybavenosti sloužící k užívání a ochraně zeleně (tj. lavičky, odpadkové koše, altány, pergoly a stavební konstrukce, dětské herní prvky a hřiště, informační tabule a informační systém, osvětlení, mobilní nádoby a nadzemní zvýšené záhony pro růst živých prvků atd.). Městskou zelení jsou parky, lesy, hřbitovy, stromořadí, zahrady, ale i rozptýlená zeleň včetně samostatných stromů.“⁴

⁴ Třídění městské zeleně. *Portál životního prostředí hlavního města Prahy* [online]. Magistrát hlavního města Prahy, c2017, 5. května 2004 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: http://portalzp.praha.eu/jnp/cz/priroda_krajina_a_zelen/koncepcni_dokumenty/zasady_pece_o_zelen/trideni_mestske_zelene.html

Abychom blíže popsali i další útvary zeleně, se kterými se lze setkat ve městech, zaměříme se nyní na další dva subjekty spadající do kategorie městské zeleně. Tím jsou městské zahrady a parky.

2.2.2 Definice městské zahrady

Městská zahrada je forma městské zeleně. Tento útvar představuje trochu odlišné uspořádání než park či jednotlivé zelené zóny uprostřed města, to vše však vysvětlíme následujícím výkladem. Musíme ovšem podotknout, že v Québecu městských veřejných zahrad není mnoho, větší oblibě se zde těší městské parky. Přesto se ale nyní na objasnění pojmu „městská zahrada“ zaměříme podrobněji.

Městská zahrada slouží převážně k edukativnímu či rekreačnímu účelu. Umožňuje provozovat sport nebo zájmovou činnost a od veřejného parku se liší především svým vzhledem a uspořádáním, neboť v zahradách bývá větší množství okrasných květů než v parku. V zahradách je také návštěvní řád poněkud striktnější. V parku je například většinou umožněn volný pohyb, zatímco zahrady jej mnohdy omezují, stejně jako vstupy se psy či jinými zvířaty.

Jako příklad veřejné zahrady v Québecu můžeme uvést zahradu Johanky z Arku, která leží v komplexu parků Champs-de-Bataille v městské čtvrti La Cité-Limoilou. Více informací o této zahradě bude předloženo v dalších částech této práce.

2.2.3 Definice městského parku

Dostáváme se k termínu, kterým se tato práce bude zabývat nejvíce. V Québecu se nachází těchto útvarů opravdu mnoho. Mnohdy se můžeme setkat i s komplexy parků. To znamená, že jeden velký park je tvořen dalšími malými parky. Takový park je v Québecu například Parc Champs-de-Bataille, jenž je složen z dalších menších parků a ze zahrady Johanky z Arku.

Jelikož právě tímto typem parku se tato práce bude zabývat nejvíce, je vhodné citovat přesnou definici termínu. Krajinařský architekt Ivar Otruba popisuje park takto: „*Park, chápaný jako ucelený útvar zeleně, je nedílnou součástí urbánní struktury sídla nebo jeho části. Je zpravidla veřejně přístupný a není rozhodující jeho plošný rozsah. Důležitý je obsah a funkce.*“⁵

⁵ OTRUBA, Ivar. *Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků*. 2002, s. 55.

Tato definice popisuje park jako část města, která je tvořena zelení a je přístupná obyvatelům města. Ačkoli plošné rozpětí parku není podstatným kritériem, bývá často svou rozlohou větší než kupříkladu městská zahrada. Jeho rozloha dosahuje až 50 000 m².

Městský park obsahuje víceúčelové vybavení pro všechny věkové skupiny, využití parku je tedy velmi rozmanité. Herní a cvičicí prvky vybudované pro fyzický i psychický odpočinek návštěvníka nejsou to jediné, co park nabízí. Zdejší vegetace je navržena tak, aby plnila okrasnou funkci. Je tvořena stromy, keři i květinami různých druhů, mnohdy se jedná dokonce i o exotické druhy rostlin. Park je protkán četnými cestami, které jeho plochu zpřístupňují v co největší míře.

Mnoho parků je také doplněno o umělecké, okrasné nebo krajinářské prvky různých typů a tvarů. Může se jednat kupříkladu o sochy, vodní umění – fontány, umělé potoky, jezírka či vodopády nebo také ozdobné květinové záhony. Najít v těchto areálech lze i menší budovy, altány, mosty či mola. Květiny mohou být vysázeny do různých ornamentů, které jsou po vykvetení rostlin doslova potěchou pro oko. Barevné odstíny jednotlivých druhů vytváří reálné či abstraktní obrazy, mozaiky nebo útvary mající formu soch. Dalo by se tedy říct, že se jedná o tvorbu vertikální i horizontální.

Do kategorie městské zeleně patří ale i další útvary. Jedná se o háje, lesíky, aleje, obory, živé ploty, skalky, louky, nivy a mýtiny či arboreta. V této práci se bude vyskytovat termín arboretum, proto je nutné ho blíže specifikovat. Pro lepší pochopení uvedeme citaci Ivara Otruby: *„Arboretum rozumíme sbírku dřevin uspořádanou podle určitého záměru. [...] Arboretum může být součástí botanické zahrady, může však tvořit samostatný celek. Vždy však prezentuje pouze určitý výsek zájmů, které studuje botanika, obor taxonomie rostlin.“*⁶

Práce se doposud věnovala základním pojmům urbanismu, typologiím parků a jednotlivým definicím městské zeleně. Nyní se ovšem dostaneme k její druhé části, jež specifikuje město Québec a jeho zelené zóny. Tato část se zároveň bude detailně zabývat vybranými lokalitami, které si práce dala za cíl zanalyzovat.

⁶ OTRUBA, Ivar. *Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků*. 2002, s.115.

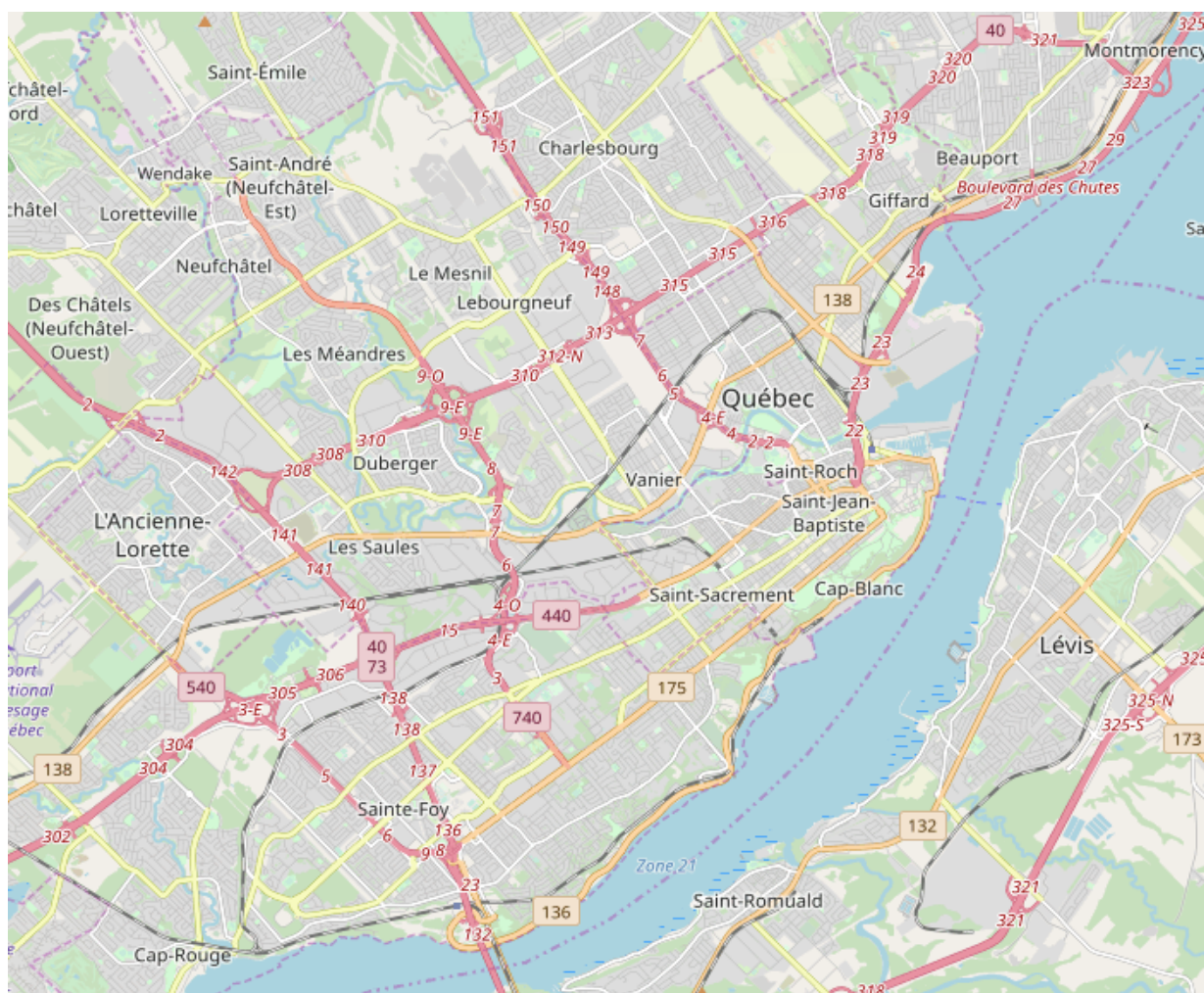
3 Případová studie města Québec

Nyní se práce zaměří na bližší informace o městě Québec, protože se však její hlavní téma týká forem městské zeleně, budou uvedeny především ty údaje, které s ním souvisí. Tato kapitola, jež zohlední vývoj zeleně a její správní složky, představí i klimatické podmínky města, jeho obyvatelstvo a vývoj zalidnění.

Celá provincie Québec je opravdu rozsáhlá,⁷ proto má každá část jiné klima. Na severu je podnebí polární, v jižní části provincie je podnebí kontinentální. Město Québec spadá spíše do podnebí kontinentálního. Toto podnebí je provázáno vysokými teplotními výkyvy, neboť teploty v zimě se pohybují okolo -25°C, ovšem průměrné teploty v létě dosahují až 25°C. Tyto teplotní podmínky mají vysoký vliv na složení zeleně, která roste na tomto území.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, Québec se skládá z 6 městských obvodů. Jelikož se jim bude věnovat tato kapitola, je důležité tyto části ještě jednou představit. Jedná se tedy o Beauport, Charlesbourg, La Cité-Limoilou, La Haute-Saint-Charles, Les Rivières a Sainte-Foy – Sillery – Cap-Rouge. V každém z těchto obvodů se nachází určitá forma městské zeleně, avšak v některém obvodu jich je méně a jinde více. Pro lepší představu o struktuře města bude na další stránce uvedena jeho mapa.

⁷ Rozloha celé provincie je 1 542 056 km².

Obrázek 1 Mapa města Québec

Zdůvodnit tento jev lze koncentrací obyvatel, tedy počtem obyvatel na kilometr čtvereční. Pro lepší představu předložíme tabulku, v níž bude uvedena hustota zalidnění ke každému městskému obvodu Québecu, přičemž čerpat budeme především z oficiálních webových stránek města.

Tabulka 1: Koncentrace obyvatel obvodů města Québec

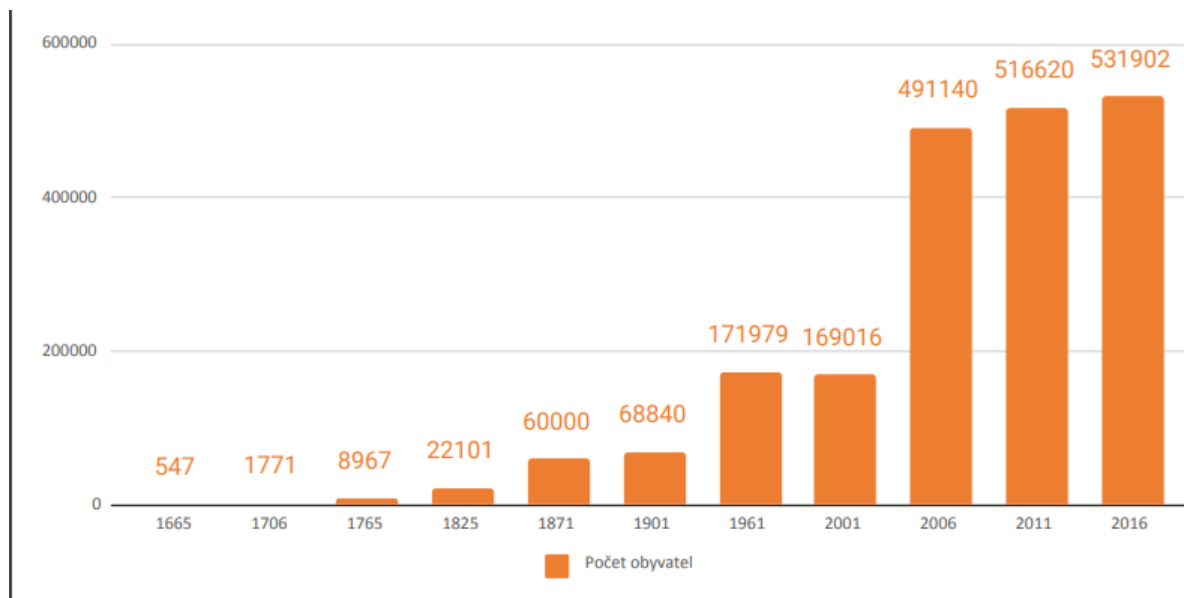
Městský obvod	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet obyvatel na km ²
Beauport	74, 34	80 925	1 089
Charlesbourg	65, 75	81 040	1 233
La Cité-Limoilou	22, 18	107 885	4 864
La Haute-Saint-Charles	148, 40	85 630	577
Les Rivières	48, 61	73 075	1 503
Sainte-Foy – Sillery – Cap-Rouge	95, 01	103 345	1 088

Zdroj: Statistiques. *Ville de Québec* [online]. Ville de Québec, c2019 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: https://www.ville.quebec.qc.ca/apropos/portrait/quelques_chiffres/index.aspx

Z tabulky číslo 1 lze vyčíst, že bezkonkurenčně nejhustěji zalidněná je část La Cité-Limoilou. Následují obvody Les Rivières, Charlesbourg a jen s nepatrným rozdílem mezi sebou mají části Beauport a Sainte-Foy – Sillery – Cap-Rouge. Nejmenší koncentrace obyvatel je zjevná v La Haute-Saint-Charles, tedy v obvodu, který tvoří periferii města. Poněvadž městské periferie netrpí na hustou koncentraci osídlení, není zde ani tvorba zeleně primární potřebou obyvatel.

Populační růst byl v Québecu už od jeho založení velmi nepravidelný. Celý proces byl doprovázen poklesy, stagnacemi a nárůsty populace. Jak už dokazuje první sčítání lidu, provedené v roce 1666, město bylo osídleno pouhými 547 obyvateli. Ve srovnání s dnešní mírou zalidnění, která podle nejnovějšího sčítání lidu dosahuje až k 531 902 obyvatelům, je to opravdu jen pouhý zlomek. Podívejme se ve stručnosti na populační vývoj města, který bude zobrazen v následujícím grafu. V jejím výčtu bude zahrnuto každé století od počátku založení města, ovšem počínaje rokem 1665, tedy rokem, kdy bylo provedeno první sčítání lidu. Hodnoty ze sčítání obyvatel v druhé polovině 19. století bohužel nebyly dohledány přesně, nicméně bylo zjevné, že skutečný počet obyvatel se pohyboval okolo 60 000. Protože 21. století značí výrazný nárůst populace, budou zmíněny všechny roky, ve kterých se sčítání obyvatel uskutečnilo.

Graf 1: Populační vývoj města Québec od roku 1665 do 2016

zdroje: CARTIER, Gwenäel. *Cahiers québécois de démographie* [online]. 2008, , 131-162 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.erudit.org/fr/revues/cqd/2008-v37-n1-cqd2900/029642ar.pdf>

Portrait - Ville de Québec. *Ville de Québec* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: https://www.ville.quebec.qc.ca/apropos/portrait/quelques_chiffres/ville/index.aspx

V tomto grafu jsme zjistili, že od roku 1665, kdy se ve městě nacházelo 547 obyvatel, populace v průběhu následujících století výrazně vzrostla. V roce 1706 se na území města vyskytovalo 1 771 obyvatel a v roce 1825 jich bylo spočteno 22 101. Velký nárůst ovšem přišel na začátku 20. století. Rozdíl mezi počtem obyvatel roku 1706 a 1825 činí téměř 150 000. V roce 2001 je vidět určitý pokles populace, neboť obyvatel bylo napočítáno 169 080. Následující roky jsou pro město ovšem zlomové. O pět let později statistiky ukázaly strmý populační nárůst. Město totiž v roce 2006 obývalo 491 140 obyvatel, což je třikrát více, než v roce 2001. Toto číslo se už pomalu blíží hodnotě, jakou známe dnes. Předposlední čítání lidu (z roku 2011) napočítalo 516 620 obyvatel. Pokud bychom srovnali rok 2011 a rok 2016, viděli bychom, že populace vzrostla o 15 282 obyvatel.

Uvedli jsme tedy ve stručnosti míru zalidnění celého města. Pro to, aby město nepřicházelo o své residenty, musí vytvořit vhodné podmínky pro život a soužití obyvatel. To znamená, že se musí přizpůsobit jejich každodenním potřebám a vybudovat pro ně určité

zázemí. Pro lepší představu srovnajme život obyvatel na venkově či na periferii města. Na rozdíl od obyvatel v centru okolo sebe mají více prostoru, mohou si dovolit vlastní zahradu nebo mají lepší přístup k přírodě. Nejsou tedy sužováni stísněným prostředím. Oproti tomu obyvatelé centra města si musí vystačit s prostorem menším. V tabulce, kterou jsme uvedli, lze vyčíst, že v části La Haute-Saint-Charles je nejmenší hustota zalidnění. Pokud bychom se podívali na mapu, zjistili bychom, že tato část zároveň poskytuje dostatek prostoru a to je také důvod, proč se zde nevyskytuje tolik parků. Tím se dostáváme k jádru věci. Město tedy musí vybudovat vhodné prostředí i pro obyvatele žijící uprostřed rušného města. Vytváří proto různé objekty či rekreační zóny typu zeleně, parků a zahrad. Z tohoto důvodu se nejvíc městských zelení a parků nachází v nejzalidněnějším obvodu, a sice v La Cité-Limoilou.

Město Québec je historicky velice významné město. Na jeho území se odehrálo několik událostí, důležitých pro celou Kanadu. Některé z nich poznamenaly vývoj určitých parků, které leží na území města Québec. Pro lepší pochopení a orientaci v následujících kapitolách tedy uvedeme stručnou historii tohoto provinčního hlavního města.

Původními obyvateli této provincie byly indiánské kmeny. S příchodem 16. století (září 1535) ji objevil Jacques Cartier. To ovšem neznamenalo příchod evropských obyvatel. Ten byl patrný až v 17. století, přesněji v roce 1608, kdy město objevil Samuel de Champlain. Právě on je nyní považován za zakladatele města. Původně zde založil kožešinový obchod a osada se později začala dynamicky rozvíjet. Území (které neslo název Nová Francie) začali okupovat Britové, kteří nechali obléhané město vyhladovět. Jelikož se Québec nedočkal žádné pomoci ze strany Francie, Champlain byl donucen pevnost opustit. V roce 1632 bylo ale území navraceno Francouzům, neboť to uváděla smlouva o příměří mezi Anglií a Francií. Neshody mezi Brity a Francouzi ovšem panovaly i nadále. Velký zlom přišel v roce 1759. V tomto roce se konala bitva na Abrahámových pláních, tedy na místě, kde dnes leží velký a významný městský park. Více informací o této bitvě shrneme v kapitole o parku Champs-de-Bataille.

Po tomto sporu se území Québecu dostalo do rukou Británie, což potvrdila tzv. Pařížská smlouva vydaná roku 1763. Z Québecu se stalo centrum obchodu se dřevem a loděmi. Pozůstatky těchto řemesel lze spatřit na promenádě Samuel-De Champlain. Zlomovým rokem pro Québec byl rok 1867, kdy byl vyhlášen Zákon o Britské Severní Americe. Ten pomohl městu k nezávislosti na Velké Británii a ono se zároveň stalo hlavním městem provincie.

Nyní se práce zaměří na specifikaci vývoje městské zeleně Québecu, tedy od forem zeleně 17. století do dnešní podoby. Také poukáže na její správné složky, které se starají u fungování parků.

3.1 Vývoj parků a městské zeleně

Formy městské zeleně se po celém světě vyvíjí už od nepaměti, neboť podobné zóny byly budovány už ve starověkém Řecku. V Québecu byl ale začátek vytváření sítě parků a zeleně datován 17. stoletím. Parky byly v průběhu času neustále pozměňovány a na rozdíl od mnohých budov vymizely jen málokteré. Největší rozmach vývoje parků je řazen přibližně do 19. století. Právě toto století znamenalo velkou změnu, jelikož se město začalo velmi rychle vyvíjet a tím pádem rapidně zrychlil i růst počtu obyvatel. Z toho důvodu bylo nutné začít tvořit zóny, které by obyvatelům města přinášely určitý komfort. Právě těmito zónami se staly městské parky a zeleň. Kapitola pojednávající o vývoji městské zeleně v Québecu se zmíní především o staletích, která byla pro evoluci parků nejvýznamnější a výklad zakončí zmínkou o současné podobě městské zeleně. Podrobnějšímu výkladu se ale budou věnovat následující odstavce.

Jak již bylo zmíněno, začátek výstavby sítě městských parků Québecu byl datován kolem 17. století. V této době byla města uspořádána jinak, než jsou uspořádána města dnešní. Byla obehnaná hradbami nebo zdmi a ulice byly pravoúhle strukturované. Mezi jednotlivými ulicemi se tvořila místa, která nebyla ničím zaplněná a později poskytovala prostor pro tržiště, jelikož byla často vydlážděná. Jindy tato místa byla využívána pro různá shromáždění, a to z prostého důvodu – byla umístěna před kostelem nebo jinou tehdy důležitou budovou. Právě na těchto místech se později začaly tvořit zelené zóny.

Tento model je typický pro uspořádání měst Nového Světa. Město Québec ale muselo být uspořádáno trochu jinak. Leží totiž v oblasti, kde jsou složitější geografické podmínky, proto jeho plán nemohl být tolik pravidelný, jako plán jiných měst.

V průběhu 17. století se vyvinul nový typ městské zeleně, tzv. soukromé zahrádky neboli *jardins privés*. Nejedná se sice o útvary veřejné, nicméně je rovněž důležité je zmínit, poněvadž hrají svou roli v celém vývoji parků a zeleně města. Tyto zahrady sloužily pro účely tehdejších institucí, které byly pro město důležité. Mezi ně patřil klášter, opatství a univerzity. Zajímavostí je, že tyto zahrady byly geometricky uspořádané, přičemž každá část plnila určitou funkci. Pro lepší představu bude vysvětleno toto uspořádání na příkladu. Jedna část měla sloužit k produkci potravy. Byly zde tedy zřízeny záhonky různých typů – zeleninové, ovocné,

bylinkové nebo květinové. Vedle těchto záhonků byla vytvořena místa určená k psychickému odpočinku nebo i k meditacím. Poslední část zahrady plnila funkci okrasnou. Zahradník zde vysázel okrasné rostliny, a tak se ze zahrady stala i zahrada s okrasným využitím. V Québecu lze zahrady s podobným typem struktury najít především u klášterů nebo jiných významných budov. Jako příklad lze uvést zahradu u nemocnice l'Hôtel-Dieu či sídla kněžského semináře Québecu (*Séminaire du Québec*).

3.1.1 Městská zeleň v 19. století a její proměna

Přelom 18. a 19. století znamenal nejen pro Québec, ale i pro ostatní světová velkoměsta rychlý vývoj a růst, především z důvodu obchodního a průmyslového rozvoje. Vyvinuly se nové formy využití nezastavěných prostorů. Byly primárně čtvercového tvaru a na jejich ploše byly vysázeny stromy, keře a tráva. Nezůstalo ovšem jen u rostlin, v parcích se začaly objevovat sochy a architektonické prvky. Zároveň byly vysazovány květinové záhony, které byly formovány do různých květinových ornamentů. Tyto malé parčíky fungovaly jako jakási protiváha městské výstavby bytových a nebytových prostor a infrastruktury služeb.

Tyto nové prostory nebyly jen nově vytvořené, ale mnoho jejích částí vzniklo konverzí starých hřbitovů či míst, kde se pořádaly městské trhy. Ukázkou toho je v Québecu například Radniční náměstí neboli Place de l'Hôtel-de-Ville, jejichž plochy původně sloužily jako tržiště. Lidé si zde domlouvali případné schůzky a místo jim umožňovalo věnovat se poznávání přírody. V parcích se totiž postupně začaly vysazovat různé exotické druhy, které přitahovaly pozornost obyvatel.

Nejprve se tento typ parku rozšířil v Evropě (v Paříži můžeme kupříkladu zmínit Vogézké náměstí), kdežto Québec se těšil své vegetační inovaci až v polovině 19. století. Parky tohoto tvaru a typu existují i dnes, bohužel jich mnoho vymizelo z důvodu budování městské dopravní infrastruktury. Najít je lze v obytných zónách, které mají vysokou hustotu zalidnění nebo v obchodních čtvrtích, kde představují jakési „oázy“ zeleně mezi silně koncentrovanými betonovými konstrukcemi.

3.1.2 Období velkých parků ve druhé polovině 19. století

I na konci 19. století lidská populace ve městech stále rostla. Čím vyšší byla hustota zalidnění, tím složitější poskytovalo město podmínky pro život. Začaly být vytvářeny další plochy zeleně ve městech, tentokrát se ale vzhled parků ubral jiným směrem, neboť byl kladen důraz na přirozenější prostředí. Takové prostředí mělo sloužit občanům jako místo odpočinku od každodenního shonu velkoměsta, lidé zde mohli relaxovat a odpočívat. Parky dostaly novou

strukturu. Zatrávněný povrch byl olemován stromy, které zakrývaly nevzhledné části města a ztišovaly hluk. Pro člověka tento typ parku znamenal únik z velkoměsta a jakýsi návrat k vlastní přirozenosti, k sobě samotnému.

Prvním takovým velkým parkem na americkém kontinentu je celosvětově známý Central Park v New Yorku, založený roku 1858. Postupně se tyto parky rozšířily i dále do severní Ameriky. Tento anglický typ zahrad se do quebecké provincie dostal v roce 1873, a to konkrétně do Montréalu. V tomto roce byl vybudován park tohoto typu nesoucí název Parc du Mont-Royal. Přímo ve městě Québec byl ale příchod anglického typu parku patrný až v roce 1897, kdy byl vytvořen Viktoriin park (Parc Victoria) a poté v roce 1908, jenž byl datem vzniku Abrahámových plání (plaines d'Abraham).

3.1.3 Proměny parků v letech 1900-1930

Od začátku 20. století se vývoj městských parků začal ubírat jiným směrem. Okrasná funkce již nebyla na prvním místě, důraz byl kladen spíše na využití volného času. Začínaly se tvořit formy zeleně, které by umožňovaly věnovat se sportu nebo hrám, přičemž nabídka aktivit byla variabilní – rozdělovala se podle věku a počtu osob. Vznikl tedy nový koncept parků. Park měl být upraven a zároveň uspořádán tak, aby poskytoval vhodné podmínky pro volnočasové aktivity. Toto období tedy znamenalo úbytek okrasných zahrad na úkor volnočasově využitelných parků. Park už nebyl pouze místem, kde by rostly stromy, keře a květiny, ale postupně se mezi záhony stavěly určité objekty. Často docházelo také k tomu, že se malé parky spojily do větších celků. Struktura a tvar této zeleně ale nebyla kromě několika výjimek jiná ničím. Stále se jednalo o plochy, v jejichž blízkosti se nacházel kostel nebo jiná důležitá budova. Povrch těchto ploch byl zatrávněn a osázen velkými stromy, které poskytovaly stín a příjemné prostředí. Nejčastěji se jednalo o javory.

3.1.4 Vývoj a přeměna parků od roku 1930

Populace stále více narůstala, a tak se parky musely tomuto populačnímu rozvoji opět přizpůsobit. Obyvatelé města vyžadovali stále vyšší stupeň rekreační využitelnosti areálů. Při výstavbě parku hrály velkou roli sociologické statistiky a analýzy, na jejichž základě byly parky navrženy tak, aby odpovídaly požadavkům obyvatel. Tato éra znamenala konec parků, jak je lidé do té doby znali, neboť funkce rekreační začala převažovat nad funkcí okrasnou. Zároveň také ztratily svou izolační funkci, která návštěvníkům umožňovala oddělit se od města, jelikož se koncept parků soustředil spíše na budování volnočasového vybavení než vysazování stromů a květin.

Finance byly primárně vyhražovány pro sportovní a jiné rekreační aktivity, nikoli pro okrasné prvky parků. Od roku 1965 se začíná tento aspekt ale měnit, jelikož přestává vyhovovat koncept parku, kde je budováno sportovní a rekreační vybavení na úkor zeleně. Dále bylo ve městě také čím dál tím méně volných prostorů a lidé byli obklopeni betonovými konstrukcemi. Postupně opouštěli centra měst a stěhovali se na předměstí, která jim nabízela příjemnější prostředí, především rodinám s dětmi. Město se tak začalo snažit o zlepšení kvality životního prostředí, a tak se zaměřilo na vysazování zeleně. Úpravy parků byly minimální, důležité bylo udržet otevřenost a prostornost. Parky tak člověku poskytovaly bližší kontakt s přírodou. Díky těmto místům se lidem opět podařilo na chvíli utéct z ruchu velkoměsta a osvobodit se od všech povinností a problémů. Co se týče volnočasových aktivit, lidé začali dávat přednost cyklistice, procházkám nebo běžkám. Tomu se mnohdy přizpůsobovaly i některé parky, jejichž tvar byl následkem tohoto jevu prodloužen.

Parky rovněž byly uzpůsobeny k tomu, aby se zde mohly pořádat různé kulturní akce, jako koncerty nebo festivaly. V Québecu lze najít takový park na Abrahámových pláních. Zde je každý rok organizován celosvětově známý letní festival *Festival d'été*.

3.1.5 Městské parky a zeleň 21. století

Městské parky a zeleň se stále vyvíjí. Rovněž projekty se nadále snaží držet konceptu přirozeného vzhledu a uspořádání. Důraz je kladen na co největší biologickou rozmanitost. Další zajímavostí je snaha prosadit zeleň i do menších výměr, například na stěny či střechy budov. Pro zpříjemnění životních podmínek je důležité, aby ve městě bylo co nejvíce rostlin, proto zeleň začíná být přítomná všude, kde je to jen možné.

Řízení, budování a koncepci městské vegetace má ve své správě hlavně město. Existují ale i organizace, které se podílí na zakládání nebo upravování městské zeleně. Proto je důležité je v této práci zmínit a popsat jejich roli a cíle. Bude se jednat o útvary *Commission de la capitale nationale du Québec* a *Association des Responsables d'Espaces Verts du Québec*.

3.2 Commission de la capitale nationale du Québec

Jedná se o správní orgán, který se podílí na správě města Québec, a to od roku 1995. Tento vykonavatel veřejné správy je veden představenstvem sestávajícím se z 13 členů, kteří byli jmenováni vládou Québecu. *Commission de la capitale nationale du Québec* se stará o zlepšení městského prostředí a přispívá k rozvoji a zkrášlování města. V nedávných letech se například podílela na návrhu a výstavbě promenády Samuel-De Champlain.

Dále pečuje o ochranu kulturního a historického dědictví. Památná místa buď udržuje, revitalizuje či se stará o jejich veřejnou dostupnost. Stručně bychom tedy mohli říct, že přispívá k ochraně památných míst. Mezi projevy takového úkolu lze uvést například revitalizaci *domaine Cataraqui*, údržby parku Bois-de-Coulonge či provozování archeologického naleziště *Cartier-Roberval*.

Tento orgán také vyvíjí snahu pro to, aby upozornil občany města na historické a kulturní památky prostřednictvím různých výstav, historických představení a rovněž disponuje sbírkou knih regionálně tematických. Zároveň vytváří památníky a pamětní desky, věnované důležitým osobnostem města, a také realizuje veřejné výstavy uměleckých děl.

3.3 Association des Responsables d'Espaces Verts du Québec

Association des Responsables d'Espaces Verts du Québec, zkráceně AREVQ, je nezisková organizace sestávající se ze správců, kteří jsou zodpovědní za spravování městské zeleně a rekreačních prostorů, tzn. hřišť, sportovních hřišť, parků, zahrad apod., tedy za jejich udržování a průběžné úpravy. Hlavními cíli této asociace je budování zón městské zeleně, uchovávání zahradnické kultury, shromažďování nových poznatků, týkajících se vývoje městské zeleně a jejich poskytování členům organizace.

Tato organizace byla založena 21. 11. 1991 pod názvem AREVMQ (*Association des Responsables d'Espaces Verts Municipaux du Québec*). Jejím vzniku předcházela vysoký nárůst populace ve městě, což mělo za následek vytvoření kvalitních podmínek pro život zdejšího obyvatelstva.

Pro co nejlepší pochopení přesného účelu této asociace je nutné parafrázovat její myšlenku, která popisuje hlavní cíle a účely vzniku. Organizace AREVQ⁸ podporuje své členy ve spravování zeleně a rekreačních prostorů tím, že sdílí jejich odborné znalosti ve prospěch skupiny. Zároveň pomáhá rozvíjet dovednosti členů a jejich tvorbu a funguje jako reprezentant správních orgánů.

Nyní se práce bude věnovat tématu, které popisuje městskou zeleň a její historii, nikoli však její samostatný vývoj, který byl vyložen v této kapitole. Zde budou uvedeny konkrétní formy

⁸ *Association des Responsables d'Espaces Verts du Québec* [online]. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <http://www.arevq.ca/>

zeleně, kterým se bude práce věnovat do hloubky, a zároveň se zaměří i na jejich stručnou historii.

4 Stručný popis a historie nejvýznamnějších parků Québecu

V této kapitole budou ve zkratce popsány vybrané parky, které se nachází ve městě Québec. Než je budeme analyzovat dopodrobna v kapitolách následujících, uvedeme zde několik informací o parcích a představíme ve stručnosti nejdůležitější historické momenty, které vývoj těchto areálů doprovázely.

Parky bylo nutné selektovat na základě jejich parametrů, tedy aby byly od každé dimenze ukázány vhodné příklady. Tato selekce je vhodná především pro to, aby čtenář poznal co nejobšírněji vlastnosti quebeckých parků.

Následující výčet parků bude řazen podle geografického kritéria. To znamená, že jednotlivé parky budou představovány v posloupnosti od severu k jihu. Ve výčtu se tedy objeví park domaine de Maizerets, dále park de l'Amérique-Latine, Place de l'Assemblée-Nationale, park de la Francophonie, Parc des Champs-de-Bataille, park du Bois-de-Coulonge a celý výklad bude zakončen promenádou Samuel-De Champlain.

4.1 Domaine de Maizerets

Park Le domaine de Maizerets s rozlohou 27 hektarů leží uprostřed městského obvodu La Cité Limoilou a je rozdělen na tři části. Střední část parku je převážně zalesněná a močálovitá, na západě se nachází několik budov, a ve východní části leží arboretum, které bývá přezdíváno jako Central Park Québecu. Samotné arboretum měří 7 hektarů a je otevřeno od roku 1997. Proto je také považováno za nejmladší část celého parku de Maizerets. Nachází se zde vodní nádrž o rozloze zhruba 2 500 m². Zdejší prostředí je velmi dobře udržováno, proto také dostalo cenu *Phénix de l'environnement*. Park je spravován neziskovou organizací *Société du domaine Maizerets*.

Historie domaine de Maizerets se začala psát už od roku 1652. V této době byl objekt využíván především pro hospodářské účely, tedy zemědělství, chov dobytka a těžbu dřeva. Později zde byla postavena budova, jež měla sloužit jako obydlí stávajícím majitelům pozemku. Tato budova se nacházela na místě, kde dnes stojí *La Maison de Maizerets*. Později byla velká část území přenechána kněžskému semináři, jehož představený se jmenoval Louis-Ango de Maizerets, podle kterého pravděpodobně vzniknul název areálu tak, jak ho známe nyní. Původně se totiž území parku označovalo jako *La Canardière*. Rok 1711 byl zlomový, jelikož Séminaire du Québec zde nechal postavit kamennou budovu, jež měla sloužit farmářům starajícím se o hospodářství. Dříve ovšem neměla dvě patra a byla výrazně menší. Domaine de Maizerets měl i své tmavé chvíle. V roce 1775 se sídlo stalo terčem vojáků, kteří ho nejprve

obsadili a poté ho zpustošili a zapálili. Séminaire se proto postaral rekonstrukcí. Jediné, co ze stavení po jeho devastaci zůstalo, byly pouze základy. Během této rekonstrukce bylo přidáno druhé patro a budova se rozšířila. V tomto období sloužila jako rekreační centrum. O 74 let od zpustošení sídla byl pozemek obohacen doplněním o dlouhý rybník, na kterém byly vybudovány mosty a dokonce i ostrov. Zanedlouho poté bylo území přejmenováno na Le domaine de Maizerets a stále sloužilo pro rekreační účely. Ovšem rybník a mosty nebyly jediné, co bylo přistavěno. Přibyla totiž dále kaple, oltář a dokonce i vnější bazén, který v areálu funguje dodnes. V roce 1974 se *La Maison de Maizerets* (nazývaný též jako *Château Anglo-des-Maizerets*) dostal do žebříčku nejdůležitějších historických budov města Québec a od roku 1979 byl objekt zpřístupněn veřejnosti. Celý areál včetně budovy získalo město, které se také podílelo na jeho rekonstrukci. Nechalo ho prodloužit a vytvořilo arboretum.

Dalším parkem, který bude popsán, je park de l'Amérique-Latine. Ačkoli je jeho rozloha výrazně menší než rozloha domaine de Maizerets, i tak v něm lze najít mnoho pozoruhodných prvků.

4.2 Parc de l'Amérique-Latine

Latinsko-americký park leží nedaleko Parc des Champs-de-Bataille, tedy v části La Cité-Limoilou. Otevřen je od roku 1996 a jeho plocha měří 12 hektarů. Jak napovídá jeho název, byl založen k tomu, aby zdůraznil vazbu mezi městem Québec a zeměmi Latinské Ameriky. Na území si lze povšimnout různých bust a monumentů, kterými je tento park pověstný. Bližší informace si povíme v kapitole Sochařství.

4.3 Place de l'Assemblée-Nationale

Protože v některých kapitolách zmíníme i tuto zeleň, řekneme si o ní několik nezbytných informací. La Place de l'Assemblée-Nationale leží v městském obvodu La Cité-Limoilou a jeho přibližná rozloha činí 1,88 hektarů. V areálu se nachází *l'Hôtel du Parlement*, tedy sídlo Národního shromáždění Québecu. Další dominantou je fontána de Tourny, kterou popíšeme detailněji v kapitole o vodní architektuře.

Areál okolo sídla Národního shromáždění byl vytvořen v letech 1970 – 1972. *Commission de la Capitale Nationale du Québec* provedla v roce 1998 další úpravy, díky kterým se objekt stal ideálním místem pro konání různých společenských událostí.

4.4 Parc de la Francophonie

Park se nachází v blízkosti budovy l'hôtel du Parlement a tvoří ho 5 000 m² (tedy půl hektaru). Je umístěn mezi velkými budovami, vytváří tedy tzv. zelenou oázu. Jeho funkce je

tedy hlavně relaxační. Park je přizpůsoben ke konání různých letních festivalů, dokonce se zde pořádá i část letního festivalu Québecu (Festival d'été de Québec).

Vytvořen byl roku 1974. Zprvu byl pojmenovaný jako *Parc Grand Allée*, nicméně později, v roce 1995, byl přejmenován na park de la Francophonie. Už podle názvu tedy lze usoudit, že vzdává čest společenství frankofonních národů. V roce 1996 byl pozemek svěřen do rukou organizace *Commission de la Capitale Nationale du Québec*.

Výčtem těchto parků jsme se přiblížili jižnější části města. Následovat budou ještě tři další areály, a to Parc des Champs-de-Bataille, park du Bois-de-Coulonge a nakonec promenáda Promenade Samuel-De Champlain.

4.5 Parc des Champs-de-Bataille

Tento park, který se opět nalézá v La Cité-Limoilou, je jedním z největších městských parků města Québec. Jeho rozloha činí 103 hektarů, a je charakteristický tím, že tvoří seskupení dvou dalších parků. Jednak jsou to Abrahámovy pláně, kde se nachází zahrada Johanky z Arku a dále park des Braves. Samotný park byl otevřen roku 1908 u příležitosti třístého výročí města Québec. Založen byl organizací *Commission des Champs de bataille nationaux* neboli CCBN.

Obyvatelé Québecu většinou nemluví o areálu Champs-de-Bataille jinak než jako o Abrahámových pláních, což je nejvýznamnější část tohoto komplexu. Právě tyto pláně pokrývají největší území z celkové rozlohy Parc des Champs-de-Bataille, a to svými 98 hektary. Park des Braves, pokrývá pouhých 5 hektarů.

Na území Abrahámových plání se odehrály velice významné události, které měly vliv na historické dění města. O město se totiž dlouhou dobu přeli Francouzi i Britové, jejichž činnost zanechala stopy po celém městě. Protože se boje mezi nimi z velké části týkala tohoto území, představíme historii této lokality a upřesníme průběh těch nejvýznamnějších událostí.

Pláně nesou název po Abrahamovi Martinovi, který přišel do Nové Francie roku 1617. Byl prvním lodivodem na řece svatého Vavřince a rovněž byl společníkem Samuela de Champlaina. V době, kdy pláně patřily ještě Francii, sloužily pro chov zvířat, pěstování kukuřice, chmelu, chřestu a různého ovoce. Zlom ovšem přišel v roce 1759, kdy byly Abrahámovy pláně napadeny britským vojskem v čele s generálem Wolfem. Několik měsíců se Britové snažili město dobýt, čímž utrpělo velké množství ztrát. Francouzský generál Montcalm se bál, že nepřítel do města vtrhne přes Vlčí zátoku (*Anse de Foulon*), která byla tou dobou případným

protivníkům nejpřístupnější. Proto bylo toto místo výrazně posíleno. Bohužel na úkor Abrahámových plání, protože vojáci odsud museli být přemístěni do Vlčí zátoky.

V osudný den vyšplhali britští vojáci nepozorovaně na skalnatý útes Abrahámových plání a tím se jim podařilo nepřítele překvapit. Francouzská armáda si jich bohužel všimla až pozdě, jelikož Britové svůj plán podnikli přes noc, a tak se jim povedlo uniknout ostraze Francouzů. Generál Montcalm sjednotil vojáky, aby Britům společně čelili, nicméně samotný boj mezi nimi netrval příliš dlouho. Některé zdroje dokonce uvádí, že se jednalo o bitvu dlouhou necelých 20 minut. Přesto Francouzi utrpěli velké ztráty. Generál Montcalm byl smrtelně zraněn, ovšem generál Wolf také. Británii se podařilo získat území města Québec.

V roce 1785 přišel britský inženýr Gother Mann s návrhem, který by vylepšil opevnění města. Podle něj bylo třeba na Abrahámových pláních zkompletovat hradby a vybudovat citadelu. Na začátku 19. století, tedy během roku 1812, se v okolí tohoto území objevily 4 věže, jejichž funkce byla ryze obranná. Měly zastavit nebo zpomalit případného nepřítele. Tyto objekty lze v Québecu spatřit ještě dnes, bohužel se ale dochovaly pouze věže tři, neboť čtvrtá byla roku 1904 zbourána.

Pro britské vojsko byly pláne velmi důležité především ze strategického hlediska, přičemž významnou funkci měla hlavně pobřežní část. Právě díky ní mohli vojáci pozorovat případné nepřátele plující od západu. Z těchto důvodů bylo zřízeno území, jež je nyní známé jako Parc des Champs-de-Bataille.

V roce 1763 byla v Paříži uzavřena smlouva, která přidělila ostrovy Saint-Pierre a Miquelon Francii. Také část Novofundlandska zůstala pod francouzskou nadvládou. Obyvatelům, kteří se nechtěli stát poddanými Británie, bylo dovoleno opustit zemi a odejít na místo, kam sami budou chtít.

Postupem času vzniknul nový problém. Velká část plání totiž patřila řádu Uršulinek, které ji pronajímaly vojsku. Když se v roce 1871 uskutečnil definitivní odjezd vojenské posádky, nájemníkem tohoto území se stal federální guvernér, který se z něj snažil vytvořit pamětihodné místo. Později federální autority jeptišky přesvědčovalo, aby se zřekly pozemku ve prospěch města. Po dlouhých vyjednáváních řád přistoupil na dohodu, která se zavazovala, že obdrží pozemek *Marchmount* (nyní *Méridi*), které by je zbavilo jakýchkoli trvalých poplatků. Území tedy připadlo městu Québec. V roce 1908 ho předává tamní organizaci *Commission des Champs-de-Bataille*, která ho spravuje dodnes. Právě tento orgán nese zásluhy za vytvoření městského parku Champs-de-Bataille. Péči o rozvržení a úpravy parku svěřila architektovi F.

G. Toddovi, který se snažil v parku zanechat původní přírodní rysy a co nejméně do něj zasahovat, což je už na první pohled na park opravdu dobře viditelné.

Dozvěděli jsme se tedy několik informací o komplexu Champs-de-Bataille. Nyní se ovšem zaměříme na další park, jenž je mezi lidmi hodně vyhledávaný, a tím je park du Bois-de-Coulange.

4.6 Parc du Bois-de-Coulange

Nedaleko Abrahámových plání se rozkládá na ploše 24 hektarů park Bois-de-Coulange. Tento park ocení spíš obdivovatelé květin a zahradní architektury než sportovci. Je tvořen totiž nádhernou skladbou rostlinné zeleně. Park se nachází v části Saint-Foy – Sillery – Cap-Rouge. Více než polovina parku je téměř celá zalesněná, avšak jeho zadní část pokrývá zatravněná plocha.

Ani tomuto místu nechybí bohatá historie, která provázela jeho vznik. Areál byl totiž majetkem hned několika vlastníků. Prvním majitelem byl muž, který nesl jméno Louis d'Ailleboust de Coulange et d'Argentenay. Právě po této osobnosti získal park svůj název. Louis de Coulange byl druhým guvernérem Nové Francie, a zalíbení k tomuto místu projevil až ve svém důchodu, kdy se sem i se svou chotí přemístil a vybudoval zde své sídlo.

V roce 1776 byla plocha zvětšena o 124 akrů. Roku 1780 byla část jihovýchodní mužem jménem Henry Watson Powell, který zde vybudoval prostorné sídlo a změnil název objektu na Powell Place. Následovalo mnoho dalších osob, které se staly vlastníky pozemku. Abychom zaznamenali opravdu ty nejdůležitější, posuňme se do roku 1811, kdy pozemek získal Michael Henry Perceval, který se zasloužil o další přeměnu názvu, a to na Spencer Wood. Zvolit toto jméno se rozhodl podle svého strýce, předsedy vlády Velké Británie.

Přelomový byl rovněž rok 1833. Tehdy se totiž areál stal vlastnictvím obchodníka Henryho Atkinsona, který zrenovoval areál a rezidenci. K budově přidal například boční křídla a vnitřní pasáž. Spolu s Peterem Lowem se pustili do úprav zahrad a vytvořili zde ozdobný trávník, fontány a skleníky, které umožňovaly pěstovat exotické druhy ovoce.

O 16 let později byl objekt odkoupen kanadskou vládou, která z rezidence vytvořila sídlo generálního guvernéra. V roce 1860 vilu bohužel zachvátil požár, a tak nově zrekonstruovaná budova dostala novou podobu, jejíž půdorys měl dlouhý obdélníkový tvar. V roce 1890 se vila dostala do rukou quebecké vlády, a sloužila jako sídlo viceguvernéra.

Zásadní změny postihly rezidenci v letech 1910-1916. Jelikož vzhled nově zrekonstruované budovy se nepodobal budově úřední, zvolili architekti změnu stylu. Rozhodli se pro styl neoklasicistní. Asi největší známkou této přestavby jsou čtyři dórské sloupy, které fungují jako podpěry hlavního násloupí. Morency tvrdí (1999, s.25), že tato přestavba byla inspirována vzhledem Bílého Domu, tedy sídlem prezidenta Spojených států amerických. Nutno přiznat, že tyto dvě budovy opravdu mají mnoho společného.

Park je zpřístupněn veřejnosti od roku 1966, avšak v některých publikacích se můžeme dočíst informace jiné. Například v průvodci vytvořeným organizací *Commission de la Capitale Nationale du Québec*⁹ připadá datum otevření parku veřejnosti v roce 1970.

Poslední lokalita, kterou tato práce představí, bude promenáda Samuel-De Champlain. Tato promenáda, stejně jako ostatní formy městské zeleně, jež zde byly uvedeny, nese také řadu zajímavostí, které je třeba zmínit.

4.7 Promenade Samuel-De Champlain

Téměř 20 hektarový podélný park, který lemuje část řeky svatého Vavřince. Tato promenáda souzní s řekou a vytváří jedinečný prostor, kde si obyvatelé Québecu mohou připomenout její historický význam. Pojetí promenády v tomto smyslu uskutečnila *Commission de la Capitale Nationale de Québec*, která usilovala o to, aby „navrátila řeku quebeckým obyvatelům“.

Této koncepci odpovídá i struktura promenády. Skládá se totiž primárně ze 4 částí - la Station des Quais, la Station des Sport, la Station des Cageaux a Boisé de Tequenonday. Každá tato část je charakteristická svým uspořádáním a architekturou. Nejzajímavější uspořádání má la Station des Quais, která se dělí na 4 tematické zahrady, které napodobují charakter řeky unikátním způsobem. Popisem tohoto úseku promenády se ale budeme detailněji zabývat v kapitole o vodním umění, proto nyní přejdeme k deskripci dalších částí parku.

Začneme částí, která s la Station des Quais sousedí, která se nazývá la Station des Sports. Co se týče památek či umění, není ničím specifická. Nicméně i přesto je velmi přitažlivá, a to

⁹ Dostupné na webu:

Capitalement admirables. *Commission de la Capitale Nationale* [online]. [cit. 2019-02-16]. Dostupné z: https://www.capitale.gouv.qc.ca/system/documents/media/000/000/151/original/CCNQ_Espacesverts_web_2017.pdf?1498155347

hlavně z důvodu její sportovní využitelnosti. Na jejím území se nachází hřiště a jiná místa, která umožňují praktikovat různé pohybové aktivity.

To, jak vznikl název této části, je velmi zajímavé. Označení *les Cageaux* bylo totiž původně označení pro pracovníky se dřevem. Tehdy, když byl Québec ještě centrem těžby dřeva, muselo být nějakým způsobem převáženo. To měli právě za úkol tito *cageaux*. Jednalo se o pracovníky, jejichž prací bylo převážení dřeva po řece.

Boisé de Tequenonday je svou rozlohou asi nejmenší úsekem celé promenády, avšak tento fakt jí neubírá na její atraktivitě. Jak už samotný název vypovídá, nalezneme zde lesík, který je jedinečný svými více než sto let starými stromovými porosty. Zajímavé je, že správa promenády se snaží o co nejmenší zásahy člověka do přirozeného vývoje přírody.

Touto promenádou jsme zakončili čtvrtou kapitolu, která měla za úkol popsat konkrétní parky a zeleň města. Kapitola, jež bude následovat, se bude těmito místy zabývat z jiného hlediska. Popíše totiž jejich funkční složky. To znamená, že bude zkoumat např. různé dekorativní a umělecké prvky, tedy krajinářskou architekturu.

5 Funkční složky parku

Na konci předešlé kapitoly bylo naznačeno, že městské parky a zahrady se vyznačují nejen okrasnými prvky typu květin, keřů a stromů, aby ale nezůstalo jen u rostlinných dekorativních prvků, mohou se v městské zeleni objevovat i jiné elementy. Těmi můžou být například různé sochy, altánky, vyhlídková místa, fontány, jezírka, rybníky, potůčky nebo i mokřady. Možností, jak zkrášlit park, je hned celá řada. Zaměříme se nyní na definici veřejného umění.

Université Laval podává srozumitelnou definici fenoménu veřejného umění, proto považuji za vhodné ji zde uvést. Tato quebecká univerzita tedy definuje veřejné umění jako „*umění, které se nachází vně budovy a jde mimo konvence galerií a muzeí*“.¹⁰ Z této informace lze vyčíst, že se jedná o umělecká díla vytvořená se záměrem umístit je na veřejné prostranství.

Z této definice rovněž vyplývá, že jakékoli umění nacházející se na území parků, zahrad a zelení, je umění veřejné. Université Laval představuje veřejné umění jako okrasu městské zeleně a jako prvek městského mobiliáře.

Nyní tedy zopakujeme a podrobněji uvedeme, jaké umělecké prvky se mohou nacházet v parcích a zahradách Québecu. O jejich uspořádání a úpravu se stará obor zahradní a krajinářská architektura, do něhož lze zahrnout vysazování okrasných stromů, keřů a květinových záhonů, ale i dekorativní elementy s vodní tematikou. Těmi mohou být například fontány, kašny, umělé vodní toky či jezera. Setkáváme se ale i s dalšími objekty, které mají dekorativní funkci, často se jedná o sochy různých tvarů a velikostí. Už nyní je patrné, že způsobů, jak vylepšit vzhled zeleně je opravdu mnoho. V následujících odstavcích si uvedeme některé disciplíny a příklady konkrétních umění.

5.1 Sochařství

Tato disciplína patří mezi nejznámější kategorie umění, jaké v parcích a zahradách známe. Ani v Québecu to není výjimkou. Podívejme se na ni tedy konkrétněji, a to v prostředí quebeckých zelených zón.

Velmi známou sochu najdeme v parku Champs-de-Bataille, a to přímo v zahradě Johanky z Arku, podle které se tato zahrada také jmenuje. Socha je dominantou celé zahrady, neboť ztvárňuje podobu Johanky se vztyčeným mečem v pravé ruce, a je situovaná přímo

¹⁰ L'art public. *Université Laval* [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.ulaval.ca/lart-public/quest-ce-que-lart-public/lart-public/definition.html>, vlastní překlad

uprostřed plochy. Socha je z bronzu a byla vytesána na počest hrdinům padlým v boji v letech 1759 – 1760. Nyní se pod ní nachází květinový záhon, nicméně původní plán byl trochu jiný. Místo květinové dekorace se na tomto místě měla nalézat dvě malá jezírka, která by odrážela stín sochy tak, jako by pod ní byla dvě zrcadla. Tento plán se bohužel nepodařilo zrealizovat, jelikož finanční problémy spojené s druhou světovou válkou ho donutily se změnit. Podobizna Johanky stojí na velkém kamenném podstavci, jehož boky zdobí čestné věnování hrdinům války.

Nedaleko zahrady Johanky z Arku leží park des Braves. Tento areál patří do komplexu parků a zahrad Parc des Champs-de-Bataille. Park Statečných se pyšní vysokým památníkem, který byl navržen architektem jménem Charles Baillargé. Pomník uctívá památku padlých v boji, jenž se odehrál roku 1760 na území Saint-Foy. Památník je zajímavý svým podstavcem a jeho složením – nachází se v něm totiž kosterní pozůstatky vojáků.

Posuňme se od parku des Braves o několik bloků dál, přímo ke známé budově *Château Frontenac*. U ní se totiž nachází Zahrada Guvernérů, tzv. Jardin des Gouverneurs, která je také významná svou uměleckou tvorbou. V zahradě se tyčí vysoký kamenný pomník, věnovaný dvěma generálům, Wolfovi a Montcalmovi, jejichž vojska se střetla na bitevním poli na Abrahámových pláních. Pomník byl vytvořen za účelem projevu pocty generálům, kteří zemřeli v boji proti sobě samým. Objekt je složen z podstavce a obelisku a se řadí mezi nejstarší monumenty ve městě. Dostaven byl v roce 1827.

Za zmínku také stojí park, který nese název park Amérique-Latine. Tento areál je velmi zajímavý svou uměleckou sbírkou několika bust a soch, které byly darovány městu Québec latinskoamerickými zeměmi. Busty a sochy znázorňují důležité osobnosti konkrétních zemí, tedy filosofy, spisovatele, revolucionáře, aktivisty, generály, politiky apod.

Park l'Amérique-Latine není zdaleka jediným parkem, ve kterém lze najít busty významných osobností. Důkazem toho je park de la Francophonie, kde stojí busta muže jménem Camille-Laurin. Tento muž působil jako psychiatr a politik města Québec, nicméně to nejsou jediné funkce, kterými byl prospěšný a mezi obyvateli vážený. Busta totiž byla vystavěna na počest muži, který výrazně ovlivnil vývoj francouzského jazyka na území provincie Québec.

Promenáda Samuel-De Champlain se také může pyšnit četnými uměleckými výtvy. Například v části Boisé de Tequenonday lze najít skupinu dřevěných soch, které byly vyrobeny k příležitosti události *La rencontre des peuples* v roce 2008. Sochy jsou dohromady čtyři a po

parku jsou různě rozmístěny. Vytvořeny byly v průběhu události a na jejich vytesání se podílelo několik umělců. Každá socha je jinak pojmenovaná, jedná se o názvy *La naissance du peuple*, *Celle qui a vu*, *MÉTIS-SAGE* a *Carbon Sample*.

Promenáda Samuel-De Champlain poskytuje opravdu vhodné prostředí pro obdivovatele sochařského umění, neboť různých skulptur je zde možné najít celou řadu. Zajímavostí této lokality je totiž i výstava nesoucí název *L'Art Contemporain*, o které se zmíní následující odstavce.

5.2 *L'Art Contemporain*

Jedná se o expozici novodobých soch, která se nalézá na promenádě Samuel-De Champlain, a nese název *L'Art Contemporain*. Soch je zde dohromady deset, ovšem devět se jich nachází v části la Station des Quais a jedna je umístěna v la Station des Cageaux. Sochy byly vytvořeny různými umělci a každý monument nese určitou symboliku. Mnoho z děl bylo inspirováno řekou Svatého Vavřince nebo v nich jsou obsaženy některé její prvky. Ostatně celá promenáda nese tematiku této řeky. Nyní bude uvedeno a popsáno několik děl, které je možné v této expozici spatřit.

Monument *Alas de México* je dílem mexického umělce Jorge Marina a město Québec ji od Mexika obdrželo jako dar. Socha je bronzová a ztvárňuje symbol mexického hlavního města, Ciudad de México. V překladu bychom název této sochy mohli přeložit jako *Ailes de México*, což v českém jazyce znamená *Křídla Mexika*. Název koresponduje se vzhledem, neboť socha je opravdu ve tvaru dvou velkých křídel, jejichž symbolika značí naději a jednotu.

Další sochou, kterou zmíníme, je socha s názvem *Convergence*, Oproti dílu předešlému, tato socha působí více abstraktně. Má formu nepravidelného mnohostěnu o velikosti 2,5 metrů do výšky. Dle slov jeho stvořitele, Jeana-Pierra Morina, tento objekt symbolizuje stabilitu a sílu.

Umělecké dílo, které rovněž stojí za zmínku, nese název *Plonger*, a bylo zhotovené umělkyní Hélène Rochette. Měří 7 metrů na délku a 3 metry do výšky. Jeho tvar má připomínat říční vlnu. Tvarově je také uzpůsobená jako lavička, kam se lidé mohou posadit a kochat se krásami řeky Svatého Vavřince. Stejně jako dílo *Convergence*, tak i tento objekt je vyrobený z hliníku.

Skulptura s poněkud delším názvem, tedy *Là où la terre fait danser les mâts* může působit na pozorovatele velmi zvláště. Dílo je složeno z 9 trojbarevných stěžňů, jejichž vrcholek se podobá stěžni lodnímu. Každý je vysoký až 13 metrů. I zde je obsažena jakási symbolika řeky. Zajímavostí je totiž soulad zemského povrchu s objektem. Stěžně jako celek vytváří obraz lodě a zemský reliéf představu vlny. Dílo vytvořil umělec Yves Gendreau.

Zmínili jsme tedy několik výtvorů, které lze najít v části promenády la Station des Quais. Nyní se ještě podívejme na výtvor, jenž je situovaný jako jediný v jiném úseku parku, a to v la Station des Cageaux. Dílo je pojmenováno *Le 3 juillet 1808 sur le Saint-Laurent* a bylo vytvořeno dvěma umělci, Suzanne Gravel a Yvon Milliard. Ve volném překladu lze název díla přeložit jako *3. červenec 1808 na řece Svatého Vavřince*. Ve srovnání s monumenty umístěnými v la Station des Quais, je toto dílo výrazně menší. Zhotoveno je z bronzového materiálu a vykresluje rok 1808 a dělníky, kteří pracují se dřevem na řece. Symbolika tohoto díla je tedy jednoznačná – památník vzdává poctu všem těmto pracovníkům, kteří vynaložili obrovské úsilí k přepravě dřeva. Právě toto řemeslo v minulosti pomohlo městu s jeho rozvojem.

V této kapitole jsme uvedli některé příklady sochařského umění, se kterými se můžeme v quebeckých parcích a zahradách setkat. Ani zdaleka se ovšem tento krátký výčet neblíží skutečnému počtu parků, na jejichž území se skrývají další monumenty. Abychom však nezůstali jen u tohoto uměleckého projevu, posuňme se k dalšímu důležitému architektonickému prvku, který v těchto městských zónách rovněž není výjimkou. Jsou jím okrasné elementy doplněny o vodní tematiku.

5.3 Vodní dekorace

Vodní okrasné prvky v zahradě patří mezi jedny z nejoblíbenějších dekorativních prvků vůbec. Voda v zahradách byla velmi atraktivní už v antice, kde se vyskytovala nejen ve formě fontán či jezírek, ale i různých píték¹¹. Voda v parku či zahradě plní hlavně funkce estetické a reprezentativní. Může být přítomna v různých formách, například ve formě umělého či přírodního toku, rybníku, jezera, tůně nebo mokřad. Tyto prvky mají jeden společný základ – jejich hladiny jsou klidné. Právě takový typ dekorace má v zahradě nezastupitelnou estetickou funkci, neboť klidná hladina vytváří zrcadlový efekt. Díky němu se návštěvník může lépe zaměřit na významný objekt nebo se kochat zrcadlením půvabné scenérie parku. Další formy vodních dekorativních objektů mají svůj základ v pohyblivé vodě, která okolní prostředí

¹¹ Pítka lze v parcích vidět i dnes, většinou už jejich hlavní funkce není estetická, nýbrž užitková.

výrazně oživuje. Jedná se o různé kašny, fontány, prameny apod. Fontány mohou (i nemusí) být doprovázeny sochařskou tvorbou nebo přilehlým jezírkem, a jsou zpravidla kamenné nebo kovové.

Stejně jako v zeleních celého světa, tak i v Québecu najdeme celou řadu dekorativních děl obohacených o vodu. Bezpochyby nejznámější fontánou celého Québecu je la fontaine de Tourny. Stojí na území Place de l'Assemblée Nationale, a to již od roku 2007. V kašně de Tourny je zabudováno 43 vodotrysků a v noci je viditelná až na několik stovek metrů, protože je bohatě osvětlená. Město Québec fontánu dostalo darem od quebeckého podniku *La Masion Simons* ke svému 400. výročí vytvoření města. Kašna dosahuje 7 metrů do výšky, a je dokonce natolik unikátní, že vyhrála ocenění v soutěži *l'Exposition universelle de Paris*.

Další fontánu lze najít v parku Bois-de-Coulonge, konkrétněji v jeho zadní části. Kašna je postavena z kamenného materiálu a byla zhotovena v druhé polovině 19. století. Její stavitel byl britský zahradník Peter Lowe, který se podílel i na dalších úpravách zahrady.

Fontány jsou asi nejznámějším vodním dekorativním prvkem, na který můžeme v parcích a zahradách narazit. Jsou přítomny prakticky v každém parku, můžeme zmínit například park de la Francophonie nebo promenáda Samuel-De Champlain. Zároveň se s nimi lze setkat i v různých odpočinkových zónách města. Velmi zajímavá je také Fontaine de la Place d'Armes nedaleko hotelu *Château Frontenac*. Tato fontána je pozoruhodná především svým architektonickým stylem – je totiž gotická.

Dále lze zmínit poněkud extravagantní fontánu v zelené zóně přímo před quebeckým nádražím. Tato kašna je též zajímavá svým vzhledem, připomíná totiž velké desky opřené o sebe, ze kterých tryská voda do výšky. Má symbolizovat vodu a její mocnou sílu, kterou ovládl člověk. Je to tedy jakýsi symbol pokroku.

Abychom nezůstali jen u vyjmenovávání fontán, posuňme se k dalším dekorativním elementům, ve kterých figuruje vodní tematika. Takovými mohou být již zmíněné rybníky, jezera a další vodní nádrže. Vraťme se opět k parku Bois-de-Coulonge. Na jeho samém začátku je vytvořena vodní zahrada, jejíž rozloha není nijak velká. Je v ní umístěno menší jezírko, které připomíná spíše mokřady. Tato vodní zahrada je vyhledávaná především v létě, kdy je jezírko doslova zahaleno závojem rozkvetlých leknínů. Pro co nejkrásnější prožitek je přes jezero postaven most vedoucí jeho středem, který si návštěvníci mohou projít a obdivovat prostředí poklidné vodní zahrady.

Podobně jako v parku Bois-de-Coulonge, tak i v domaine de Maizerets můžeme objevit zavodněné prostory typu vodní zahrady. Vyskytují se zde bažiny, umělá jezírka a dokonce i malý vodní tok *Ruisseau du Moulin*. Ve srovnání s Bois-de-Coulonge, v parku de Maizerets se objevuje o mnoho více vodních ploch. V parku je také umístěn od roku 1940 menší kulatý bazén, který je přístupný veřejnosti po celou letní sezónu.

Vodní dekorace rovněž nalezneme v areálu Samuel-De Champlain. Jak jsme již krátce uváděli, samotný areál je rozčleněn na 4 části - Station des Cageaux, Station des Sports, Station des Quais a Boisé de Tequenonday.

Z pohledu této kapitoly nás bude zajímat hlavně Station des Quais. Tato část parku je složena ze 4 zahrad, které leží kolmo k řece svatého Vavřince. Každá zahrada je jinak architektonicky vybudovaná a spojuje je jedno určité pouto, kterým je spojitost s řekou a jejím prostředím. Jednotlivé zahrady jsou totiž uzpůsobeny tak, aby zdůrazňovaly především okolí řeky. Pro quebecké obyvatele je toto místo velmi významné, neboť je úzce spojeno s bohatou historií města z dob 19. století.

Na východě parku se nachází první zahrada Quai-de-vents. Její plocha je zarostlá vyššími travnatými porosty, které obepínají pozoruhodné granitové útvary a celý prostor poté volně přechází do písčitého podloží.

Další zahrada, nesoucí jméno Quai-des-hommes, je oproti objektu předešlému víc poznamenaná lidskou tvořivostí a kreativitou. Přibližuje období, kdy Québec obchodoval s transportem dřeva a zároveň vzdává čest pracovníkům, kteří se dřevem tvrdě pracovali. Na území je vybudována dlouhá dřevěná konstrukce, díky které si návštěvníci mohou připomenout, jak tvrdou práci dělníci odváděli. Podle serveru *Québec Cité*¹² je toto místo jakýmsi „úzkým poutem mezi člověkem a řekou“.

Zahrada Quai-des-flots je rovněž velmi zajímavá, neboť i zde jsou vystaveny opravdu zajímavé architektonické prvky. Jedná se například zdejší vodotrysky. Voda se postupně zdvihá a opět upadá. Dle tohoto popisu by se nám takové kašny mohly jevit jako obyčejné fontány bez jakékoliv symboliky, pravda je ale jiná. Tyto pohyby mají totiž symbolizovat pohyby řeky Svatého Vavřince, tedy její příliv a odliv, evokovat ovšem mohou i její vlnobití.

¹² Promenade Samuel-De Champlain. *Québec Cité* [online]. [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://www.quebecregion.com/fr/region-quebec/promenades-et-places/samuel-de-champlain/>

Celý systém je tedy opravdu důmyslný. Vodotrysků je celkem 83 a jsou rozděleny do 5 ploch. Dalším artefaktem, ve kterém lze hledat projevy řeky, jsou betonové předměty čtvercové a trojúhelníkovité podoby. Jejich podoba a umístění mají připomínat ledové kry.

Poslední částí je zahrada Quai-des-brumes. Je výjimečná především tím, že ztvárňuje mlhu na břehu řeky. Toto napodobení mají na svědomí hlavně světelné efekty, které osvěcují páru vycházející ze země. Dále jsou po ploše rozmístěné valouny, působící jako bludné kameny. Ty představují velké balvany zanechané po putování ledovce.

5.4 Fauna a flora parků a zahrad

Parky jsou specifické především díky svému složení rostlinné masy. Tím máme na mysli stromy, keře, květiny a travnatý porost. Podíl a struktura rostlinné složky je také jeden z největších důvodů, proč jsou parky a zahrady tolik navštěvovány lidmi. Do kategorie městského rostlinstva se řadí mnoho druhů porostů. V několika quebeckých parcích dokonce můžeme najít i exotické druhy, které se do parků dostaly s příchodem 19. století.

Rozmanitou flóru lze najít v mnoha quebeckých parcích, přičemž každý se pyšní rozdílným složením a podílem rostlin. Jelikož tato část provincie se nachází v klimatické části kontinentálního podnebí, kde se střídá teplé léto s velmi chladnou zimou, musí být zdejší vegetace odolná vůči nízkým teplotám. Mnoho druhů dřevin rostoucích v Québecu se nachází i v České republice, např. břízy, javory či borovice. V následujících odstavcích si uvedeme příklady konkrétních parků a jejich skladbu rostlin.

Začneme objektem domaine de Maizerets. V tomto areálu se skrývá opravdu velké množství rostlinné vegetace. Při své rozloze, která činí 27 hektarů, se ani není čemu divit. Asi nejznámější rostlinný útvar celého parku je cedrový labyrint, který je uspořádaný do kruhového bludiště, a stromy jsou upraveny tak, aby připomínaly živý plot.

Ovšem cedrový labyrint není ani zdaleka jediná zajímavost, která se na území rozprostírá. Park je totiž také významný svým arboretem, které se rozléhá na ploše velké 7 hektarů. Arboretum tvoří součást parku od roku 1997 a je pozoruhodný svou četností stromů, keřů a bylin. Největší dominantou je bezesporu javor, jehož se na území nachází přes 30 druhů. Dále jsou často viditelné vrby, břízy, akáty, habry, jilmy, myrhovník, topoly (nejčastěji černé, tzv. *liards*) a jasany. Nechybí ani podíl tropických rostlin, povšimnout si můžeme kupříkladu bambusu. Většinu těchto druhů rostlin nalezneme i v ostatních parcích, jelikož jsou odolné vůči tamním klimatickým podmínkám.

Park du Bois-de-Coulange, rozprostírající se v městské části Sainte-Foy – Sillery – Cap-Rouge, je oproti domaine de Maizerets o mnoho víc zalesněn. Les zde tvoří až 50 % rozlohy. Najdeme zde javory, buky a mnoho druhů borovic, dále katalpu obecnou, hloh, morušovník bílý a jeřáby. Více druhů stromů a keřů ale návštěvník najde v tamním arboretu, ve kterém se jich nachází opravdu velké množství. Najít tu můžeme javor cukrový, dub červený, jilm americký, bílý smrk či kaštanovník setý. Za zmínku stojí také jilm horský, který je starý přes 100 let. V arboretu parku Bois-de-Coulange se dá kochat stromy nejen okrasnými, ale i ovocnými. Asi největší zastoupení zde tvoří jabloně a třešně. V tomto parku se nachází až 58 druhů stromů a 15 druhů keřů.¹³

Dále návštěvník může obdivovat kvetoucí keře. Ani těch zde není pomálu, magnolie a vzácné druhy rododendronů a azalek v jarních a letních měsících vytváří krásné scenérie zdejší krajiny. Tyto dřeviny nejsou ovšem to jediné, co v parku kvete, neboť v areálu roste opravdu mnoho druhů tulipánů, které se s příchodem jara rozkvetou a vznikne tak pestrá paleta nejrozmanitějších barev.

V komplexu parků v areálu Parc des Champs-de-Bataille se rovněž nachází velké množství rostlinné vegetace. I zde lze najít květinové záhony, nicméně nejsou zde zastoupené ve stejné míře, jako v jiných parcích. Asi jediné místo, které je nejvíc zaměřené na estetickou funkci, je zahrada Johanky z Arku. Stejně jako v parku Bois-de-Coulange, tak i v této zahradě jsou vysázeny záhony tulipánů různých barev a druhů. Obdivovatelé cibulovin, letniček a trvalek si v této zahradě také přijdou na své, neboť se zde těchto rostlin nalézají až 150 druhů.

Mezi další porosty, které zdobí celý areál parku, můžeme zařadit opět javor (červený a stříbrný), borovici smolnou, břízu bělokorou a jilm. Zvláštní druh zde zastupuje tzv. *olivier de Bohême* neboli hlošina úzkolistá. Tato dřevina je zajímavá svým vzhledem, který připomíná menší olivovník. Dokonce i jeho plody mají stejný tvar jako olivy. Ke skutečnému olivovníku jej ale řadit nelze, patří totiž do jiné kategorie. Co je na této rostlině také zajímavé, je její dlouhověkost. Ve vhodných podmínkách se hlošina dožije až 100 let.

¹³ Parc du Bois-de-Coulange. *Commission de la Capitale Nationale* [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.capitale.gouv.qc.ca/parcs-et-places-publiques/parcs/parc-du-bois-de-coulange/amenagements-horticoles>

Do nižších porostů se řadí např. zimolez, tavol či svída. Jedná se o keře, které patří do kategorie dřevin okrasných, proto je zahradníci umisťují k památným a významným stromům, jako například právě k oné hlošině úzkolisté. Zmínit také můžeme zlatici, tzv. *forsythii* a trojpuk neboli *deutzii*. Dále se zde vyskytuje pámelník¹⁴ nebo hloh.

Avšak neopomeňme ani na složku fauny, v níž hraje největší roli ptactvo. Domaine de Maizerets je hojně vyhledávaná lokalita i kvůli své ornitologické specializaci. Areál totiž poskytuje útočiště hned několika druhům okřídlených živočichů. Žijí zde například strnadi, vlaštovky, kvakoši, ptactvo z rodu lesňáčkovitých, netopýři a najdeme zde i kalouse ušatého.

Dle Morencyho (1999, s.33) lze i v areálu plaines d'Abraham najít mnoho druhů ptactva. Zmiňuje kupříkladu vlaštovky, lesňáčka žlutého, datla, tyranovce domácího, trupiála baltimorského, kose černého, šoupálka krátkoprstého, jeřábka kanadského a vrány.

Pátá kapitola se tedy věnovala funkčním složkám parku. Zmínila prvky sochařství, vodní tvorby a zastoupení fauny a flory. Nyní se ale dostáváme ke kapitole, která se bude zabývat možnostmi užívání parku. Ve zkratce řečeno, uvede, co mohou návštěvníci v parcích dělat, zda je možný přístup zvířat a jaká mohou být případná omezení v podobě nepovolených aktivit a přístupnosti parků.

¹⁴ Pámelníky jsou známé listnaté keře s bílými kuličkami, kterými se krmí ptactvo.

6 Užívání parku

Jak už samotný název napovídá, tato kapitola se bude věnovat využití volného času v zelených zónách města. Na začátek si připomeňme rozdíl mezi zahradou a parkem. Parky jsou místem určeným k aktivnímu i pasivnímu odpočinku, člověk se zde může různě realizovat, vytvářet sportovní aktivitu, ale i rozjímat. V tomto aspektu se liší od zahrady. Zahrady jsou totiž uzpůsobené hlavně k psychickému odpočinku, pravidla jsou zde striktnější než v parcích (například zákaz volného pohybování po areálu). Z toho vyplývá, že ideální prostředí využití volného času ve městě nabízí parky, kde se vyskytují nejen zahradnické a architektonické pozoruhodnosti, ale také hřiště pro děti, hřiště s posilovacími konstrukcemi nebo různá odpočinková místa, kde se lidé mohou po procházce usadit a odpočinout si.

Městský park a zahradu tedy lze využít různorodě. Můžou být využity z hlediska edukačního či výchovného, kulturního a společenského. Návštěvník se zde má možnost vzdělávat, vychovávat, zúčastňovat se různých kulturních akcí pořádaných městem (festivaly, veřejné expozice, zábavy a soutěže pro děti) či pořádat soukromá setkání. Ačkoli s rychle rostoucím zalidněním měst dochází k úbytku městské zeleně, stále mají pro jejich obyvatele velký význam.

Pokud bychom analyzovali využití volného času v zahradách, zaobírali bychom se hlavně jejich estetikou, která zde již byla zmiňována. Zahrady nabízí i naučné aktivity, to se může týkat například zahrad botanických. Přesto více volnočasových aktivit nabízí spíše parky, proto se budeme zabývat hlavně těmito formami městské zeleně.

6.1 Přístup zvířat

S nárůstem lidské populace ve městech přišel zároveň nárůst domácích mazlíčků. Proto města začala zakládat parky, které by byly určené nejen pro dospělé občany a jejich potomky, ale také pro zvířata. Většinou se předpokládá, že domácími mazlíčky, kteří vyžadují pohyb, jsou nejčastěji psi. Proto města (tedy nejen Québec) vytváří parky určené chovatelům psích mazlíčků.

6.2 Specifika parků pro psy

Pokud bychom zohlednili všechny parky v Québecu, dospěli bychom k závěru, že ve většině parků je povolen přístup psů, avšak pouze na vodítku a v osobní asistenci majitele či pověřené osoby. Existují ale parky, které jsou přímo určené pro volný pohyb psů. Jedná se o oplocené areály, kam mají psi povolen přístup, aniž by museli být přivázaní na vodítku a běhat s náhubkem. Park může být rozdělen na části, kdy jedna část je určená pro volný běh bez

vodítka (pes ovšem musí být pod řádným dohledem majitele). Jinde pes smí pouze s vodítkem a další část je určená pro menší rasy. Rozložení těchto parků je tedy velmi důmyslné. Takový park se může podobat psímu hřišti nebo přímo cvičišti, kde jsou různé psí trenažéry a mohou se zde konat lekce psího cvičení.

Areál je rovněž dobře uzpůsoben psím aktivitám. Návštěvník zde může najít misky s vodou, rybníčky (většinou využitelné pouze pro psy), zastíněné prostory, konstrukce přizpůsobené psím aktivitám (prolézačky apod.) a samozřejmě také lavičky a relaxační zóny pro lidi. V parcích není doporučována přítomnost dítěte mladšího 12 let, neboť může být poraněno psem či ve psovi vyvolat případnou agresi.

Stejně jako v ostatních parcích, ať už národních či městských, tak i v těchto typech parků existují určité předpisy, které návštěvník musí po vstupu respektovat a dodržovat. Následující odstavec se bude věnovat několika základním pravidlům, které je nezbytné znát pro pobyt v psím parku v Québecu.

Majitel či dozor psa musí zajistit, aby po vstupu do prostoru parku zůstaly dveře zavřené a nikoli otevřené či pootevřené. Toto pravidlo je důležité dodržovat především kvůli nežádoucímu úniku psa na veřejnost. Dále je důležité, aby byl pes opatřen platnou psí známkou, která ho pomůže při případném úniku identifikovat. Je také nutné psa pouštět pouze na místech k tomu určených a zároveň psa hlídat a být schopen ho ovládnout při možném střetnutí s cizím psem či osobou. Pes by také neměl být nemocný (v případě fenek hárat) a nadměrně agresivní, jelikož se nepohybuje v areálu sám. Měl by být řádně očkovaný a náležitě ošetřen proti parazitům. Majitel je povinen sbírat exkrementy po svém psovi a co nejrychleji je uklidit do nejbližšího odpadkového koše, je nutné po sobě zanechat čisté prostředí. Ve většině parků nebo zahradách je umožněn vstup se psem, respektuje-li majitel, že pes musí být na vodítku.

Psí parky mají mnoho výhod, z nichž největší je umožnění volného pohybu zvířete. Existují ale i další výhody, jednou takovou je například socializace psa. Pes si na místech k tomu určených může hrát s ostatními psy a tím se socializovat.

Jako již mnoho větších i menších měst, tak i ve městě Québec lze najít dva takové parky určené psy, kterými jsou *Parc canin de la Pointe-aux-Lièvres* a *Parc canin de la Pente-Douce*. Oba se nachází v městské části La Cité-Limoilou. Veřejnosti jsou přístupné od 8 do 23 hod. Tyto parky patří mezi jediné prostory v Québecu, kde mohou být psi puštěni na volno. V jiných částech města to není možné, neboť při porušení hrozí určitá sankce.

6.3 Volný čas v parku

Shrňme si nejčastěji využívané aktivity, které jsou poskytovány městskými veřejnými parky a zahradami, sloužící k odreagování zdejšího obyvatelstva. Pokud bychom srovnali volnočasové aktivity českých a kanadských parků, zjistili bychom, že parky kanadské nabízí i jiné aktivity, než parky české. Zmínit můžeme například Kanadany oblíbené procházky zasněženou krajinou, ke kterým využívají sněžnice. Kanada a její obyvatelstvo jsou po většinu roku sužováni nižšími teplotami, než na jaké bychom byli zvyklí v České republice, proto jsou prostory parků více přizpůsobené zimním aktivitám. Neznaменá to ovšem, že by tamní obyvatelé byli vystavováni extrémně nízkým teplotám. Podle oficiálních webových stránek města Québec¹⁵ je nejnížší průměrná teplota v měsíci leden -21 °C, zatímco nejvyšší teplota v červenci maximálně 24,5 °C (vyplývá z analýzy vytvořené v roce 2015). Nyní už je jasné, proč jsou parky uzpůsobené především pro zimní využití.

Uvedme pro začátek několik příkladů zimních sportů a aktivit, které nabízejí quebecké parky jejich návštěvníkům. Může se jednat o procházky (zdejší parky jsou vcelku rozsáhlé, proto si zde lidé mohou dělat různě dlouhé okruhy), běh, lední brusle, lyžování, běžkování a v neposlední řadě nesmíme opomenout ani tzv. *raquette*, tedy sněžnice. Je tedy zřejmé, že návštěvníci si zde přijdou na své i v zimních měsících. Mnohdy jsou dokonce v areálech parků rozmístěny různé restaurace, chaty nebo jiné boudy, ve kterých by se lidé mohli ohřát.

Fakt, že quebecké parky jsou takto přizpůsobené chladným klimatickým podmínkám však neznaменá, že nejsou přizpůsobené letnímu období. I v této době park poskytuje rozsáhlý prostor k realizování různých aktivit. Opět můžeme zmínit procházky a běh, dále jsou zde tvořeny prostory pro kolečkové brusle, cyklistiku, různé kolektivní sporty jako např. fotbal či volejbal a rovněž lze využít některá jezera, rybníky či vodní nádrže ke koupání a plavání.

V předešlých odstavcích jsme vyjmenovali především činnosti aktivní, tedy ty, které vyžadují určitou pohybovou aktivitu. Do pasivních lze započíst aktivity, které vyžadují minimální pohyb a jsou určené spíše k psychickému odpočinku. Jedná se kupříkladu o relaxace ve formě čtení, pořádání pikniků nebo různé formy meditace a rozjímání. Podobné typy aktivit mohou být provozovány i v zahradách. Nyní se ale zaměříme na využití konkrétních parků, neboť každý je nějakým způsobem specifický a nabízí jiné prostředí pro realizaci

¹⁵ Ville de Québec [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.ville.quebec.qc.ca/>

volnočasových aktivit. Některé parky nabízí spíš dlouhé procházky a poznávání přírody a místní historie, kdežto jiné jsou upraveny především pro sportovní činnosti.

Park du Bois-de-Coulonge spadá spíše do kategorie, kde není sportovní využití až tolik obsáhlé a od ostatních kanadských parků se liší tím, že je navštěvován spíš v létě než v zimě. Park slouží z velké části hlavně pro kochání se přírodou. Bois-de-Coulonge je totiž specifický svým umístěním. Nachází se v samém srdci velkoměsta a i přesto si zanechal svůj přírodní ráz, proto ho mnoho lidí vyhledává právě z tohoto důvodu. Také poskytuje krásnou vyhlídku na řeku svatého Vavřince, díky které je ve městě vyhlášený (spolu s parkem Champs-de-Bataille). Návštěvník zde může obdivovat i místní faunu, typickou pro zalesněné městské prostory a zdejší zahradnické úpravy. Park byl také navržený tak, aby mohl být využíván rodinami s dětmi, nachází se zde tedy několik dětských hřišť a míst určených pro pořádání pikniků. Lidé mohou navštívit i tzv. *centre d'interprétation*, tedy expozici, která odkrývá návštěvníkům historii celého areálu Bois-de-Coulonge. K dispozici jsou zde staré obrazy, videozáznamy a dokonce i starý model areálu, který vykresluje jeho podobu ještě předtím, než byl v roce 1966 zničen.

Místní raritou, kterou disponují zdejší parky, jsou tzv. *cabanes à sucre*, tedy jakési malé cukrovary. Kanada je celosvětově známá pro svou produkci javorového sirupu, a ani v Québecu není možné nenarazit na jeho produkty. Mnoho takových cukrovarů najdeme i v městských parcích, jako například v Bois-de-Coulonge. Tyto cukrovary mají v oblibě především děti, neboť zde mohou zakoupit pochutiny vyrobené z javorového sirupu.

Pokud bychom se nyní zaměřili na využití volného času komplexu Parc des Champs-de-Bataille, zjistili bychom, že mají rozmanitější volnočasové využití než například park Bois-de-Coulonge. Už jen díky tomu, že umožňují více sportovních aktivit, a to hlavně zimních. Na rozdíl od Bois-de-Coulonge, Champs-de-Bataille nestaví především na zájmu o botanickou složku parku, nýbrž se snaží zaujmout i rekreačními aktivitami. Abrahámovy pláně poskytují prostor různým sezónním festivalům. Právě zde se každoročně koná letní slavnost *Festival d'été*. Tento festival není záležitost s časovým rozpětím dvou až tří dní, jak je tomu často v České republice. Tato slavnost trvá 11 dní a v roce 2017 se na ni dostavilo necelých 400 000 návštěvníků¹⁶. Areál je tedy naprosto ideálním prostranstvím pro konání těchto událostí, a to nejen díky své téměř 100 hektarové rozloze a jeho nepřiliš členitému terénu, ale z důvodu jeho

¹⁶ *Le Soleil* [online]. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.lesoleil.com/>

botanického uspořádání. Oproti zahradě Johanky z Arku, Abrahámovy pláně jsou tvořeny spíš travnatým a lesnatým porostem.

Tento park je vhodný ke sportovním aktivitám různých druhů. Stejně jako park Bois-de-Coulonge, umožňuje i tento areál krásný výhled na řeku svatého Vavřince. V létě se zde vyskytuje mnoho bruslařů, běžců a cyklistů a dokonce lze využít i fotbalového a golfového hřiště. Oproti tomu zimní sporty jsou v tomto parku rozhodně populárnější. Pláně nabízí až 11,5 kilometrových tras pro běžky, 4 kilometrový okruh určený k využití sněžnic a 6,7 kilometrů k procházkám. Na podobné druhy sportovních aktivit je park náležitě připraven, neboť jsou po jeho území rozprostřeny různé budovy, které mohou sportovcům v zimním období přijít vhod, jako například vyhřívané chaty či voskovny lyží.

V Bois-de-Coulonge se ročně koná také mnoho veřejných událostí. Některé jsou dokonce charitativního typu, například tzv. *Marche pour la guérison du diabète*. Jedná se o organizaci, která finanční příspěvky vytěžené ze sportovních událostí, které organizuje, investuje do výzkumu diabetu 1. typu.

Pořádají se zde i další události, například *Festival d'Opéra de Québec*. Jedná se o událost hudební, která se koná v letním období a trvá 2 týdny. Organizovány jsou i sportovní aktivity, například *Cardio Plein Air Québec*, který zahrnuje různé druhy sportu, například jógu, běh nebo pohybové aktivity aerobního typu pro maminky s kočárky. Pořádání těchto aktivit je dalším důvodem, proč se park těší tak velké návštěvnosti a oblíbenosti.

Specialitou parku domaine de Maizerets je jeho rozmanitost v ohledu volnočasových aktivit. Ve srovnání s jinými parky, de Maizerets zohledňuje koncept botanický i rekreační. To znamená, že poskytuje návštěvníkům možnost kochat se přírodou, ale i trávit zde svůj volný čas pohybem či vzděláváním se. Jak jsme zmínili již o několik stránek výše, park tvoří zajímavé prostředí pro pozorování ptactva, na své si tedy mohou přijít zájemci o ornitologickou studii. De Maizerets ovšem není využitelné jen v tomto edukačním ohledu. Park je totiž vhodný snad pro každou věkovou kategorii, na své si přijdou jak lidé staršího věku, tak i mladší generace. Nabídka volnočasových sportovních aktivit je mnoho, lidé zde často podnikají různě dlouhé procházky, a to zimní i letní (psi ovšem musí být uvázaní na vodítku). Koupání, lední či letní bruslení jsou také povoleny. V areálu je umístěno i několik piknikových míst. Zajímavostí je cyklistická trasa, která spojuje domaine de Maizerets s *Le Vieux-Port*, pobřežním parkem *Saint-Charles* a končí v parku *la Chutes-Montmorency*. Trasa je dlouhá necelých 10 kilometrů a táhne

se po pobřeží řeky Svatého Vavřince. V parku se ročně koná mnoho kulturních i soukromých akcí. Může se jednat kupříkladu o umělecké výstavy, obchodní setkání či svatby.

Také promenáda Samuel-De Champlain nabízí návštěvníkům široké využití různých sportovních, rekreačních nebo vzdělávacích činností. Díky délce parku, která činí necelé 3 kilometry a táhne se po pobřeží řeky svatého Vavřince, vytváří tak vhodné prostředí pro cyklistiku a kolečkové brusle. Oproti parkům předešlým, promenáda Samuel-De Champlain poskytuje snadný přístup k vodě a dovoluje zde praktikovat i vodní sporty, jako kanoistiku a kajakářství. Asi největší sportovní využití umožňuje část promenády la Station des Sports, kde jsou vybudovány až 3 sportovní hřiště.

Aby areál pokryl i požadavky návštěvníků, kteří sem nepřišli za účelem sportovního využití, vybudovalo zde město vyhlídkovou věž (dosahující až 20 m do výšky), ze které lze pozorovat krásy řeky, a také restauraci. Oba objekty se nachází v úseku des Cageaux. Dále jsou tu zóny určené pro pořádání pikniků. V letních měsících zde místní kuchař připravuje i ochutnávku jídel, kterou si návštěvníci mohou vychutnat na terase nebo uvnitř pavilonu, a to opět v části des Cageaux.

Je ovšem možné trávit volný čas i jinými činnostmi. V kapitole sochařství jsme zmínili uměleckou expozici současného umění, kterou zde můžou ocenit hlavně příznivci sochařské tvorby. Park je také opředen zajímavou historií. Místo totiž bylo významné kvůli transportu a zpracovávání dřeva. Zároveň je ale toto místo i archeologickým nalezištěm, ve kterém byly nalezeny artefakty staré až 5 000 let. Návštěvníci tak mohou absolvovat výkladní okruh po areálu, ve kterém se nachází až 24 informačních tabulí. V těchto tabulích jsou detailně popsány jednotlivé části parku.

6.4 Povolené a nepovolené aktivity

Stejně jako v městských zeleních, parcích a zahradách v České republice, tak i v Kanadě jsou různá omezení, která usměrňují člověka při pobytu v daném prostoru. Téma povolených aktivit se může překrývat s kapitolou využití parků, zaměříme se tedy na aktivity nepovolené. Informace budou čerpany především z oficiálních stránek města Québec¹⁷, konkrétně z kapitoly vytvořené oddělením pro právní záležitosti.¹⁸

¹⁷ Conseil de la ville. *Ville de Québec* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://reglements.ville.quebec.qc.ca/fr/showdoc/cr/R.V.Q.1091/#idhit1>

¹⁸ naposledy upraveno 5. března 2019

Ve zkratce tedy shrňme některé nepovolené aktivity. Ve většině parků, potažmo v městských veřejných prostorech, nejsou povoleny aktivity, které jsou často v rozporu s tamním zákonem. Je například zakázáno pohybovat se na ulici či ve veřejném prostoru v opilém stavu a držet či požívat alkoholický nápoj. Platí zákaz požívání či kouření marihuany a nejsou povoleny konzumovat ani produkty, ve kterých by tato látka byla obsažená. Zároveň je nepovolené požívat jakékoli nelegální drogy. Je nařízen zákaz přespávání osob ve veřejných prostorech a zákaz různých výtržnictví (například násilí, nadměrný hluk, vandalismus a urážky druhých osob).

6.5 Provozní doba veřejných prostorů

Parky v Québecu jsou většinou po 23. hodině zavřené a otevírají se až v 7 hodin ráno. Některé ovšem žádné oplocení či zábrany, které by umožnily uzavřít areál, nemají. Platí tedy pravidlo, které zakazuje pohyb v parcích či veřejných zeleních od 23. hodin do 5. hodiny ranní. Při prohlížení webových stránek těchto parků se lze dočíst, že jsou otevřeny celý den, nicméně zároveň upozorňují na nařízení města. Většinou ovšem parky mívají stabilní otevírací dobu, a to od 7 do 23 hodin. Takovými jsou například Bois-de-Coulonge nebo promenáda Samuel-De Champlain.

Tento výčet forem užívání parku v Québecu ukončil pojednání o vybraných typech zeleně a jejich specifikaci. V tomto městě se samozřejmě nachází mnoho dalších parků a zahrad, které by mohly být zanalyzovány podobným způsobem, jako je analyzovala tato práce. Město Québec svou síť zelených zón rozšiřuje ale i nadále. Následující kapitola představí projekt, jehož cílem je vytvoření nové zeleně v samotném centru města.

7 Projekty budoucích zelených zón Québecu a jejich realizace

S rostoucí mírou hustoty zalidnění v centru města, někteří obyvatelé (většinou rodiny s dětmi) začali odcházet do periferií. Příčinou je nejčastěji rozhodnutí vychovávat děti v lepším prostředí, kde by nebyl znečištěný vzduch a málo zelených zón, a kde by se nacházela kupříkladu dětská hřiště.

Město se tedy snaží nalákat obyvatelé z periferií zpět do centra. Snaží se toho docílit především zaměřením se na potřeby rodin s dětmi, a proto chce vytvořit nové parky přímo v srdci velkoměsta. Momentálně existuje projekt městského parku, který by se nacházel uprostřed Starého Québecu, mezi ulicí Saint-Louis a třídou Sainte-Geneviève. Právě zde momentálně leží starý a nevyužívaný pozemek, na kterém dříve stála stará vojenská nemocnice.

Zájem o tuto plochu, která měří něco málo přes 6 000 m², projevilo město už v roce 2016. Přesný termín zřízení areálu ještě není upřesněn, nicméně předběžný odhad je stanoven na období okolo roku 2020 – 2021. Park dostane jméno Corps-de-Garde a bude sousedem historického parku Cavalier-du-Moulin, na jehož místě se dřív nacházelo opevnění města ze 17. století. Prostor bude pojat jako městský park s dětským hřištěm a komunitní zahrada. Na jeho rozvoji se bude podílet i organizace *Commission de la Capitale Nationale du Québec*. Urbanista města Québec Marc Bertrand na serveru ICI Québec uvádí¹⁹, že vybudování tohoto parku považuje za strategický počín, jelikož může díky jeho umístění a struktuře přilákat mnoho potenciálních obyvatel.

¹⁹ Un projet de parc dans le Vieux-Québec encore repoussé. *Radio-Canada* [online]. [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://ici.radio-canada.ca/nouvelle/1085086/projet-parc-vieux-quebec-echeancier-repousse>

Závěr

Hlavní cíl práce bylo především zanalyzovat a popsat zeleň města Québec a její složky. Před tím, než jsme začali věnovat pozornost konkrétním zeleným zónám, charakterizovali jsme krátce město Québec a uvedli hustotu zalidnění jednotlivých městských částí. Zjištění tohoto údaje nám pomohlo pochopit, proč se v některých obvodech města nachází vyšší koncentrace zelených ploch. Po charakterizaci města jsme se zaměřili na samotnou analýzu parků a zeleně. Jednotlivé formy městské zeleně byly roztrženy do dvou typologií. Tyto typologie byly přínosné především tím, že nám umožnily pochopit systém plánování a budování zeleně ve městě. Zároveň byly pomocí odborné literatury vysvětleny základní rozdíly mezi jednotlivými zelenými zónami. Obecné definice forem městské zeleně jsou nezbytné ke správnému pochopení této práce.

Dále se práce zaměřila na rozbor konkrétních parků a zeleně města Québec. Ačkoli se v tomto kanadském městě nachází veřejná zeleň téměř na každém rohu, bylo vybráno a popsáno jen několik nejznámějších a nejzajímavějších míst, přičemž každé místo je specifické nějakým výjimečným prvkem. Tento výběr čtenáři umožní poznat quebecké parky v širším spektru.

Kromě charakteristik daných parků se mimo jiné práce zabývala i jejich vývojem. Z hlediska pochopení formování quebeckých parků je popsání tohoto vývoje důležitým bodem. Městské parky začaly být v Québecu budovány s příchodem 17. století a během následujících staletí se dočkaly velkých přeměn. Zpočátku, kdy se síť parků začala pomalu utvářet, na formy městské zeleně nebyl kladen velký důraz, což se ale během následujících staletí změnilo a dnes je tomu přesně naopak.

Pátá kapitola se věnovala funkčním složkám parku, tedy jeho okrasným, uměleckým a architektonickým prvkům. Mnoho těchto elementů má původ v historii, například monumenty vystavené na promenádě Samuel-De Champlain nebo v parku Bois-de-Coulonge, proto byla v předešlé kapitole zmíněná i historie vybraných parků. To ovšem neznamená, že by se návštěvník nesetkal s prvky novodobými. To dokazuje podkapitola věnující se expozici současného umění, které lze najít na promenádě Samuel-De Champlain. Tato kapitola je tedy sestavena tak, aby čtenáře seznámila nejen s historickými, ale i s novodobými složkami parku.

Opomenut nebyl ani aspekt využití parku z pohledu návštěvníka, který byl popsán v poslední kapitole této práce. Tato část poskytla ucelený přehled o tom, jaké volnočasové aktivity různé parky nabízejí nebo zda je možné je navštěvovat v doprovodu domácího mazlíčka. Zároveň shrnula několik povolených a nepovolených aktivit, které je nutné v parcích,

potazmo ve všech veřejných prostorech respektovat a dodržovat. Tato kapitola může být přínosná především pro čtenáře, kteří by chtěli navštívit Québec a jeho parky. To je rovněž jeden z důvodů, proč byla tato práce psána v českém jazyce, tedy aby český návštěvník, který neovládá francouzský či anglický jazyk (nebo ho ovládá v omezené míře), měl možnost se o těchto parcích dozvědět co nejvíc informací.

Résumé

La ville de Québec est la capitale de la province du Québec. Bien qu'elle ne soit pas la plus grande ville de cette province, elle reste l'une de plus importantes villes du Canada. Québec est situé au bord du fleuve Saint-Laurent au sud-est de la province. Cette ville est très populaire parmi les touristes, non seulement pour son histoire et sa culture, mais aussi pour ses monuments, son architecture et ses parcs et espaces verts.

Ce travail a pour but d'analyser les parcs, les jardins et les espaces verts de la ville de Québec. Le début présente la capitale et son histoire. Bien que ce sujet ne corresponde pas au thème principal du travail, il reste quand même très important pour mieux comprendre le contexte de tout le mémoire. On constate que la ville est composée de 6 arrondissements dont le plus peuplé est celui de La Cité-Limoilou qui se trouve au coeur de la ville.

Le chapitre suivant introduit les termes clés pour le concept de l'urbanisme. On donne des définitions de parc urbain, jardin urbain et espace vert, grâce auxquelles on voit les différences entre eux. On peut constater que le parc urbain ne porte pas les mêmes marques que le jardin urbain, parce qu'il a une forme plus boisée qu'un jardin et on y trouve moins de plates-bandes.

On présente la classification des parcs publics selon leur aménagement. Il s'agit de deux typologies dont la première classe les parcs du point de vue de l'aménagement botanique-architectural. Selon cette typologie, il existe 6 types de parcs urbains – le parc de voisinage, le parc-école, le parc de secteur ou de quartier, le parc municipal, le parc régional et le parc national. La seconde typologie classe les parcs selon l'aménagement botanique. Elle contenait 2 types de parcs – régulier et irrégulier. Le parc régulier est aussi connu comme le parc à la française. Contrairement au parc irrégulier (le parc à l'anglaise), il a une forme plus géométrique et systématique. A Québec, on trouve plutôt de parcs irréguliers, sauf le Jardin Jeanne d'Arc.

Le troisième chapitre décrit l'évolution des espaces verts de Québec. Le lecteur découvre que le système de la formation du réseau des espaces verts a son origine au 17ème siècle. Au cours des siècles suivants, l'aspect de ces espaces s'est transformé beaucoup, parce qu'ils devaient répondre aux besoins des habitants. Au début du 17ème siècle, l'espace vert avait une forme d'une petite place publique, à la charnière du 18ème et du 19ème siècles, il s'est transformé en place plus boisée et enrichie des plates-bandes. Le 20ème siècle signifiait un grand changement des parcs, parce qu'ils ont été convertis en places où la fonction de divertissement

prédominait sur la fonction de détente. Pendant la deuxième moitié du 20ème siècle, les parcs urbains ont reçu la forme qu'on leur connaît aujourd'hui.

On a mentionné aussi la gestion des parcs urbains de la ville de Québec, concrètement la Commission de la Capitale Nationale de Québec qui s'occupe de l'amélioration de l'environnement de la ville. La seconde organisation s'occupe de l'aménagement d'espaces verts, alors de la construction de terrains de jeux ou de terrains de sport par exemple.

Dans le quatrième chapitre, on présente quelques parcs, jardins et espaces verts qui sont analysés en détail plus tard. On a donné les informations de base de ces endroits et découvrirait leur histoire. Les parcs sont rangés selon le critère géographique, c'est-à-dire de l'est à l'ouest. On a choisi les parcs qui sont en quelque sorte différents. Par exemple, le parc de la Francophonie est exceptionnel par ses monuments qui sont installés à travers toute la surface, sur la place de l'Assemblée-Nationale, on peut trouver la fontaine de Tourny et la Promenade Samuel-De Champlain est admirée pour la segmentation des jardins thématiques.

La partie suivante est divisée en quatre sections. La première parle de la sculpture en parcs et places publiques. On examine quelques monuments qui sont présentés dans les parcs. Le lecteur découvre que quelques statues sont consacrées aux personnes exceptionnelles ou portent une certaine symbolique. La deuxième partie s'occupe de l'exposition L'Art Contemporain qui se trouve à la Promenade Samuel-De Champlain. On donne un nombre d'exemples, décrit leurs paramètres et explique la symbolique. La troisième analyse les éléments aquatiques des parcs, mentionne quelques exemples qu'on peut trouver dans les parcs et places publiques à Québec. La grande partie de ce chapitre est consacrée aux éléments aquatiques situés à la Promenade Samuel-De Champlain. En ce qui concerne de la quatrième partie de ce chapitre, elle fait l'analyse de la composante végétale et animale.

Le dernier chapitre s'agit de l'utilisation des parcs, cette partie est utile surtout pour ceux qui veulent visiter la ville de Québec et ses parcs et jardins. On commence par la partie qui mentionne l'accès des animaux aux endroits publics. Elle donne une explication pourquoi il est interdit de ne pas avoir les chiens en laisse et où se trouvent les places qui le permettent. Le lecteur peut apercevoir qu'en République tchèque ces règles sont similaires. On parle des parcs qui sont destinés aux chiens, c'est-à-dire des parcs canins et on expose leurs spécificités. On prend connaissance de réglementation de ces parcs.

Ce qui est un point d'intérêt dans ce chapitre, ce sont les loisirs. On apprend que les manières de passer ses loisirs dans les parcs urbains sont un peu différents au Canada et en

République tchèque. Au Canada, les parcs sont adaptés aux activités d'hiver plus qu'en République tchèque. Ils disposent d'une plus large superficie et de nombre d'équipements. Par exemple le parc de Bois-de-Coulonge est bien adapté pour faire du ski et des raquettes, parce qu'il y a des circuits longs plusieurs kilomètres et on y trouve des cabanes pour se réchauffer.

Ce chapitre décrit aussi les activités non-autorisées, donc celles qui sont interdites en parcs. On trouve que les interdictions sont presque pareilles que les interdictions en République tchèque. Il est interdit d'être ivre ou de consommer des drogues. La partie suivante décrit l'accessibilité des parcs, c'est-à-dire leurs horaires.

Finalement, ce travail présente le projet d'un nouvel espace vert qui sera localisé à l'arrondissement de La Cité-Limoilou. Ce projet a pour but de créer un parc au cœur de la ville de Québec dans lequel on trouvera le jardin communautaire.

Dans ce mémoire, on trouve que les parcs urbains à Québec sont très variés. Les visiteurs ont la possibilité de choisir le parc qui répond à leurs exigences, donc selon leurs préférences. Si on veut pratiquer le kayak ou jouer au tennis, on peut aller à la promenade Samuel-De Champlain, mais si on préfère faire des promenades, on peut choisir le parc de Bois-de-Coulonge. Les parcs québécois offrent un grand nombre de possibilités de passer ses loisirs.

Les espaces verts dans la ville sont un élément important de l'infrastructure urbaine. Ils améliorent les conditions de vie de ses citoyens. Ils ont beaucoup d'avantages, on peut mentionner la réduction de la pollution de l'air ou la réduction du bruit. Ce qui est important aussi, c'est l'amélioration de l'état de santé des citoyens, parce qu'ils peuvent y relaxer ou faire du sport.

Zdroje

Tištěné zdroje

BÉNETIÈRE, Marie-Hélène, Monique CHATENET, Monique MOSSER, Nicole BLONDEL a Catherine GUEISSAZ. *Jardin: vocabulaire typologique et technique*. Paris: Editions du Patrimoine, c2000. ISBN 9782858223589.

HOLMES, Caroline. *Umění zahrad: nejkrásnější zahrady světa*. Praha: Knižní klub, 2002. ISBN 80-242-0872-5.

Le Guide Vert: Le Québec. Laval: Michelin N.A., 2001. ISBN 2-06-000085-8.

LEBEL, Jean-Marie a Alain ROY. *Québec, 1900-2000: le siècle d'une capitale*. Sainte-Foy, Québec: Commission de la capitale nationale du Québec, c2000. ISBN 2-89544-008-5.

MERLIN, Pierre a Françoise CHOAY. *Dictionnaire de l'urbanisme et de l'aménagement*. 2e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2009. ISBN 978-2-13-057028-8.

MORENCY, Pierre. *Le regard infini: parcs, places et jardins publics de Québec*. Sainte-Foy, Québec: Editions MultiMondes, [1999]. ISBN 2921146-84-3.

OTRUBA, Ivar. *Zahradně architektonická tvorba: část Zahradnické výstavnictví*. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 1999. ISBN 80-7157-363-9.

OTRUBA, Ivar. *Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků*. Šlapanice: ERA, 2002. ISBN 9788086517131.

ŠONSKÝ, Drahošlav a Kateřina POSPÍŠILOVÁ. *Zahradní detail: architektonické prvky v zahradě*. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0947-2.

Elektronické zdroje

Ville de Québec [online]. Ville de Québec: Ville de Québec, c2019 [cit. 2019-04-04].

Dostupné z: <https://www.ville.quebec.qc.ca/>

Urbanismus. *Katedra urbanismu a územního plánování* [online]. c2011 [cit. 2019-04-03].

Dostupné z: <http://www.uzemi.eu/pojmy/urbanismus>

Un projet de parc dans le Vieux-Québec encore repoussé. *Radio-Canada* [online]. 2018 [cit.

2019-04-07]. Dostupné z: <https://ici.radio-canada.ca/nouvelle/1085086/projet-parc-vieux-quebec-echeancier-repousse>

Typologie des parcs. *Guide sports loisirs* [online]. Montréal, c2017 [cit. 2019-04-03].

Dostupné z: <https://www.guides-sports-loisirs.ca/projetespaces/typologie-des-parcs/>

Třídění městské zeleně. *Portál životního prostředí hlavního města Prahy* [online]. 2004 [cit.

2019-04-03]. Dostupné z:

http://portalzp.praha.eu/jnp/cz/priroda_krajina_a_zelen/koncepcni_dokumenty/zasady_pece_o_zelen/trideni_mestske_zelene.html

Statistique Canada [online]. c2011-2019 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z:

<https://www.statcan.gc.ca/fra/debut>

Québec Cité: l'accent d'Amérique [online]. c2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z:

<https://www.quebec-cite.com/fr/>

Profil du recensement, Recensement de 2016. *Statistique Canada* [online]. [cit. 2019-04-03].

Dostupné z: [https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-](https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/details/page.cfm?Lang=F&Geo1=CSD&Code1=2423027&Geo2=CD&Code2=2423)

[pd/prof/details/page.cfm?Lang=F&Geo1=CSD&Code1=2423027&Geo2=CD&Code2=2423&Data=Count&SearchText=quebec&SearchType=Begins&SearchPR=01&B1=All&TABID=](https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/prof/details/page.cfm?Lang=F&Geo1=CSD&Code1=2423027&Geo2=CD&Code2=2423&Data=Count&SearchText=quebec&SearchType=Begins&SearchPR=01&B1=All&TABID=1)
1

Plaines d'Abraham: un parc urbain et historique au cœur de Québec. *Le Soleil* [online]. 2018

[cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://www.lesoleil.com/mission-/quebec/plaines-dabraham-un-parc-urbain-et-historique-au-cur-de-quebec-d6f3ab69d91a78d19fb8f269dae7e901>

Parc du Corps de Garde. *Comité des Citoyens du Vieux-Québec* [online]. [cit. 2019-04-18].

Dostupné z: <http://www.ccvq.quebec/parc-du-corps-de-garde.html>

Les Urbain culteurs [online]. [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://urbainculteurs.org/>

Les parcs et places publiques. *URB info* [online]. 2017, 2017, 02-04 [cit. 2019-04-04].

Dostupné z: [https://www.auamq.qc.ca/wp-content/uploads/ressource/archive/journee-](https://www.auamq.qc.ca/wp-content/uploads/ressource/archive/journee-etude/URBinfo_2016-)
[etude/URBinfo_2016-](https://www.auamq.qc.ca/wp-content/uploads/ressource/archive/journee-etude/URBinfo_2016-05.pdf?fbclid=IwAR2JOhrdavQTj1TAglkdbzgfscxBYvW9SNtNbV2cMITlqTN6KQntExAJ-A)

[05.pdf?fbclid=IwAR2JOhrdavQTj1TAglkdbzgfscxBYvW9SNtNbV2cMITlqTN6KQntExA](https://www.auamq.qc.ca/wp-content/uploads/ressource/archive/journee-etude/URBinfo_2016-05.pdf?fbclid=IwAR2JOhrdavQTj1TAglkdbzgfscxBYvW9SNtNbV2cMITlqTN6KQntExAJ-A)
J-A

L'Encyclopédie canadienne [online]. c2019 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/fr>

L'Encyclopédie Canadienne [online]. 2008 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/fr/article/quebec-ville>

Le Soleil [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.lesoleil.com/>

L'art public. *Université Laval* [online]. Université Laval, c2019 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.ulaval.ca/lart-public/quest-ce-que-lart-public/lart-public/definition.html>

L'art Public à Québec 102 oeuvres à découvrir. *L'Atelier de recherche et création en arts visuels de Lucienne Corne* [online]. 2014 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <http://www.luciennecornet-art.com/lart-public-a-quebec/>

HEMON, Coralie. *Le parc urbain : appropriations et pratiques au cœur d'un paysage de « nature »* [online]. Tours, 2014, 106 s. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://serveur.msh-vdl.fr/wp-content/uploads/2014/11/Coralie-HEMON.pdf>. Mémoire de Master. Université François-Rabelais.

FERNET, Carole a Ron WILLIAMS. Les parcs urbains au Québec : témoins d'une longue évolution. *Continuité* [online]. 1983, (21), 10-13 [cit. 2019-03-20]. ISSN 0714-9476. Dostupné z: <https://www.erudit.org/fr/revues/continuite/1983-n21-continuite1050661/18897ac.pdf>

Espaces. *Guide sports loisirs* [online]. c2017 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.guides-sports-loisirs.ca/projetespaces>

École St-Jean-Baptiste: Vers un parc-école vert et sécuritaire. *Le Carrefour de Québec* [online]. 2018 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <http://www.carrefourdequebec.com/2018/10/ecole-st-jean-baptiste-vers-parc-ecole-vert-securitaire/>

Commission de la Capitale Nationale [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.capitale.gouv.qc.ca/>

Climat de la Ville de Québec. *Ulysee: le plaisir de mieux voyager* [online]. c2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.guidesulyse.com/guides-destinations/Climat-de-la-ville-de-Quebec/100040/>

CARTIER, Gwenäel. *Cahiers québécois de démographie* [online]. 2008, (1), 131-162 [cit. 2019-03-12]. ISSN 0380-1721. Dostupné z: <https://www.erudit.org/fr/revues/cqd/2008-v37-n1-cqd2900/029642ar.pdf>

Capitalement admirables. In: *Commission de la Capitale Nationale Québec* [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z:

https://www.capitale.gouv.qc.ca/system/documents/media/000/000/151/original/CCNQ_Espacesverts_web_2017.pdf?1498155347

Capitalement admirables. *Commission de la Capitale Nationale* [online]. [cit. 2019-02-16].

Dostupné z:

https://www.capitale.gouv.qc.ca/system/documents/media/000/000/151/original/CCNQ_Espacesverts_web_2017.pdf?1498155347

Association des Responsables d'Espaces Verts du Québec [online]. c2011-2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://www.arevq.ca/>

Alliance québécoise du loisir public [online]. 2016 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z:

<https://www.loisirpublic.qc.ca/>

AF2R: Association forestière des deux rives [online]. c2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z:

<http://www.parcsnaturelsquebec.org/>

Zdroje obrázků

Obrázek 1

Mapa města Québec. In: *Open Street Map* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.openstreetmap.org/#map=14/46.7957/-71.2307>

Obrázek 2

Domaine de Maizerets. In: *Commission de la Capitale Nationale Québec* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: https://farm3.staticflickr.com/2047/2180570517_339c0a27aa_b.jpg

Obrázek 3

Parc de l'Amérique-Latine. In: *Commission de la Capitale Nationale Québec* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: https://farm4.staticflickr.com/3130/2719637139_79337a326d_b.jpg

Obrázek 4

La fontaine de Tourny. In: *CCM2* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: https://www.ccm2.ca/system/project_images/images/000/000/331/large/Tourny-9.jpg?1421334653

Obrázek 5

Plaines d'Abraham. In: *Radio-Canada* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: https://img.src.ca/2009/02/17/480x270/090217plaines-abraham_8.jpg

Obrázek 6

Socha Johanky z Arku. In: *Ville de Québec* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.ville.quebec.qc.ca/citoyens/art-culture/art-public/repertoire/img/secteur-01/monument-de-jeanne-darc-grand.jpg>

Obrázek 7

Parc du Bois-de-Coulonge. In: *Vues anciennes de Québec* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: https://histoireurbaine.files.wordpress.com/2014/08/bois-de-coulonge-2014_photo-redimensionnc3a9e.jpg?w=550&h=413

Obrázek 8

La promenade Samuel-De Champlain. In: *Ombrages* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://ombrages.com/wp-content/uploads/2019/01/0029.001-Promenade-Samuel-de-Champlain-01-Ombrages-1.jpg>

Přílohy

Obrázek 2 Le domaine de Maizerets

Obrázek 3 Parc l'Amérique-Latine

Obrázek 4 La fontaine de Tourny

Obrázek 5 Plaines d'Abraham

Obrázek 6 Socha Johanky z Arku

Obrázek 7 Parc du Bois-de-Coulonge

Obrázek 8 La promenade Samuel-De Champlain

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa města Québec.....	26
Obrázek 2 Le domaine de Maizerets.....	70
Obrázek 3 Parc l'Amérique-Latine.....	71
Obrázek 4 La fontaine de Tourny	72
Obrázek 5 Plaines d'Abraham	73
Obrázek 6 Socha Johanky z Arku	74
Obrázek 7 Parc du Bois-de-Coulonge.....	75
Obrázek 8 La promenade Samuel-De Champlain.....	76